

LELKIPÁSZTOR

EVANGÉLIKUS
LELKÉSZI SZAKFOLYÓIRAT

61. évf. VI. sz.
1986. június

TARTALOMJEGYZÉK

Lelkipásztor 1986. június hó

SZERETETBŐL FOLYÓ TEREMTÉS - Berzsényi evangéliumi erkölcsbölcsselete (Nemeskürty István)-----	323
LEGYENEK LÁTHATÓVÁ TETTEID SZOLGÁIDON - Dékáni jelentés az 1985-86-os tanévről (dr. Vámos József)-----	331
A TEOLÓGUSOK ÉLETÉRŐL - Jelentés az Evangélikus Teológus Otthon működéséről az 1985-86-os tanévben (dr. Selmeczi János)-----	336
EGYHÁZUNK ÚTJÁN	
Egymás terhét hordozzátok (dr. Karner Ágoston)-----	343
A reám bízott evangélium szolgálatában - esperesi beköszöntő (Sárkány Tibor)-----	350
HALOTTUNK	
Baráth Pál (id. Szabó Lajos)-----	357
IGEHIRDETŐ MŰHELYE	
Szentháromság ünnepe utáni 8. vasárnap (Szabó Gyula)	359
Szentháromság ünnepe utáni 9. vasárnap (Nagy László)	362
Szentháromság ünnepe utáni 10. vasárnap (Sárkány Tibor)-----	364
Szentháromság ünnepe utáni 11. vasárnap (Véghelyi Antal)-----	368
Szentháromság ünnepe utáni 12. vasárnap (Kevházai László)-----	371
Szentháromság ünnepe utáni 13. vasárnap (Ribár János)-----	373
Szentháromság ünnepe utáni 14. vasárnap (Varsányi Ferenc)-----	377
Szentháromság ünnepe utáni 15. vasárnap (Szebik Imre)-----	379
Aratási hálaadó ünnep (Zászkaliczky Péter)-----	383

LLEKIPÁSZTOR

Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. Nagy István
A szerkesztés munkájában a szerkesztő bizottság vesz részt.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: 1088. Budapest
Puskin u. 12.
Tel.: 142-074

Eng.: EL/11/1976

Készült az Evangélikus Teológiai Akadémia offset gépén.
Eng.sz.: 4335
Felelős: Dr. Nagy István

Szeretből folyó teremtés

- Berzsenyi evangéliumi erkölcsbölcselete -

A költőként már jó ideje hallgató Berzsenyi, a hatvanadik életvéhez közeledve, a tudós társaságnak immár rendes és fizetett tagjaként költészeti esztétikán dolgozott. Kortársai éppúgy nem tudtak mit kezdeni ezzel a széptani elmélkedés-sorozattal, melyet a Kölcssey bírálata miatti duzzogás melléktermékének tekintettek, amint később, a századforduló irodalmárai is kézlegyintéssel tértek napirendre fölötte. Négyesy László a Pallas-Lexikon harmadik kötete számára 1893-ban fogalmazott Berzsenyi-cikkében megvetőleg írja: A magyarokhoz költője "beletévelyedett az esztétikai elmélkedésbe." E nézetével a máskülönbben igen jelesen ítélni képes Erdélyi János vélekedését toldotta meg, aki szerint "Berzsenyi Dániel gondolataiban idegen, csak nyelvben a miénk." A dicsőség kocsonyájába ilyenképpen beledermesztett Berzsenyit - Németh László írta le ezt a fájón gyanoros bíráló megjegyzést az értetlenkedőkről - Horváth János kezdte értőn megközelíteni: "Ne tévesszen meg az antik versidom... sem a horatiusi középszerűs és megelégedés... főképp pedig a kortársak, s a mintegy százszesztedős utókor közvéleménye se", mondotta a Kisfaludy Társaságra történt megválasztásakor 1924-ben fölolvastott székfoglalójában, mert Berzsenyiben "egy modern ember sebzett mélasága" nyilvánul meg, és "antik pogány bölcsesége alatt keresztényen resignáció borong." Tehát keresztényen resignáció. Ezt a gondolatot ugyan nem folytatta Németh László, mégis Berzsenyi útja című, 1936-os tanulmányában ő jelentette ki egyértelműleg és végérvényesen:

"Berzsenyinek ezeket a prózai írásait elhanyagoltuk. A magyar esztétikai gondolkozásnak éppúgy legmagasabb szavai mondatnak ki itt, mint ahogy Berzsenyi lírájában a magyar költészet legmagasabb indulatai. Olyan breviáriumot lehetne összeállítani belőle, amelyet kevés magyar esztétikus írásából."

Ezt a felismerést fogalmazza tovább Jankovich Ferenc és Féja Géza, mindketten 1942-ben:

"Tanulmányai sok olyan szempontot vetnek föl, amellyel érdemes volna foglalkoznia az irodalomtörténetnek, s nem elúzni azzal, hogy enémű írásai korszerű széptani eszmék összeszüremlései, nem többek. Ezek a tanulmányok sokkal többek, mint kortörténeti dokumentumok!" (Jankovich Ferenc: Iránytű a magyar irodalomban.)

"Sem előtte, sem utána egészen Ady Endréig senki sem épített az ideákból akkora világboltozatot, mint Berzsenyi Dániel." (Féja Géza: A felvilágosodástól a sötétedésig.)

Honnan vette Berzsenyi ezeket az ideákat, melyekből roppant világboltozatát építette?

Kerpeli Jenő kockáztatja meg, hogy a klasszikus görög és latin bölcselő-költők helyett a barokk nagy filozófusát

jelölje meg Berzsenyi ihletőjeként. Neun Berzsenyi-Oden című, 1948-ban Hamburgban kiadott kötetében olvashatjuk:

"Sein dichterisches Oeuvre ist Sakral... Leibniz mochte seine Theologie beeinflusst haben..." (költői életműve szakrális... teológiájára hihetőleg Leibniz hatott.) Tehát eljutottunk a teológia fogalmához. Leibniz pietizmusa és harmóniátana tényleg sokban rokonítható Berzsenyi gondolatrendszerével. Mégsem állhatunk meg Leibniznél, mint ahogyan az ifjúkorában Jénában Schiller előadásait hallgató barát és pártfogó: Kis János evangélikus lelkész által közvetített Schiller-élmény sem kizárólagos hatású Berzsenyi esetében. Igaz ugyan, hogy Schiller iránti rajongásában Berzsenyi még a Die Kunst című költeményében előforduló "szép" jelzőket is megszámlálja (Berzsenyi szerint a német költő negyvenkétszer hozza elő ezt a szót, én harminchármat számoltam össze) - ámde Schiller az erkölcsi szépet és a jót tekinti egyik alapgondolatának; a szeretet, mint esztétikai kategória nála sem fordul elő.

Berzsenyi Dániel esztétikájában viszont a szeretet - esztétikai alapfogalom. Költészettana e tekintetben a maga korában egyedülálló.

Íme néhány részlet a Poétai harmonisztika különféle változataiból: (Valamennyi Berzsenyi idézet forrása: Berzsenyi Dániel összes művei. Budapest, 1968. Merényi Oszkár gondozásában)

"Valamint minden szépnek és jónak, úgy a poézisnek is legfőbb oka és célja a szeretet és a szeretetből folyó teremtmények."

"Mivel a szimpátiás lélekek egész valója szeretet, tehát a szeretetnek minden törvényei a poézisnek is törvényei, ugyanazért igyekezzen a poeta az embert vidámítani, boldogítani... szeretetre, nyájasságra gerjeszteni, az embert az emberiségge és a természettel harmóniába hozni."

"A poézis nem lehet egyéb, mint a testnek és lélekek harmóniás egysége. A poézisnek lelke a gondolat, teste pedig a poétai kép és nyelv és érzés... A gondolatnak teste a kép, az érzésnek teste a nyelv vagy dictio, s ezek harmóniája az előadásnak vagy ízlésnek tökélete. Valamint a poézisnek egész lelke a szimpátiának és szeretetnek természetéből foly, a szeretetnek közlésnek törvényei sem lehetnek egyebek, mint a szeretetnek törvényei."

"A poézis: szépben rejtett jó."

Ebben az értelemben mondja utolsó ránkmaradt, ismert versében, hogy:

"A szent poézis néma hattyú

S Hallgat örökre hideg vizekben"

/A poézis hajdan és most/

Úgy tűnik, ilyen hideg vizekben érezte magát az öregedő Berzsenyi, ezért hallgatott el szent poézise, a megnémult hattyú.

Honnan veszi Berzsenyi ezt a szeretet-esztétikát?

Nem kétséges, hogy az evangéliumból, mely számára nem csupán vallási tanítások gyűjteménye, hanem egyfajta etikai-esztétikai kódex is.

Köztudott, hogy a Fohászkodás ihletett strófáinak magja pál apostol nevezetes aeropagoszi beszédének e mondatában rejlik:

"Benne élünk, mozgunk és vagyunk, amint ezt már egyik-másik költőtök is megmondta." (ApCsel 17,28)

Sorra elemezhetők a Berzsenyi-verseket, valamennyiben megtalálható a keresztyén tanítás, mint poétikai elem:

A nagyraemelt áldozatokban él.
Felmúlja bézárt léte határait,
A századok bús omladékán
Állva marad, s az örök tünésnek
Fennyen parancsol s megtöri a halált.

(Gróf Festetics Lászlóhoz)

Aki széppel köti össze a jót,
Oh Takács! az bölcs, az igaz poéta,
Ez dicső érdem, s ez az égi bélyeg
A remek elmén.

(Péteri Takács Józsefhez)

S ha most mégis úgy éreznénk: e gondolatok magasztos közhelyek csupán, s nem feltétlenül kell az ihletést éppen az evangéliumi tanításban keresni, üssük fel a Poétai harmonisztikát, s benne ezeket a sorokat:

"A legközönebb emberszeretet annyi lévén, mint legközönebb s legfőbb szép, a szerelem és barátság áldozatait is széppé érezzük ugyan, de mégis sokkal főntebb szépet érzünk a nép- és honszeretet áldozataiban, legfőbbet pedig az egész emberi nemzetért áldozó szeretetben. Ily áldozat és szeretet: Krisztus."

Íme tehát nem maradhat kétségünk: maga Berzsenyi nevezi meg esztétikájának alapját: az Udvözítőt.

Mint láthattunk, Berzsenyi szerint a költészet az istenséggel való egyesülés egy módja. Ez az egyesülés maga a tökéletesedés: a tökéletesség; és mivel Isten a szeretet (1 Jn 4,7-11) -: az igazi költészet lényege a szeretet és a szépség harmóniája. Mert - tanítja Berzsenyi - a szépség is csak a szeretet által valósulhat meg, szeretet nélkül nem lehet szépség sem. Ennyiben haladja meg pl. Schillert.

Kérdés ezek után, miképpen helyezhető el ez a - mint említettük - Berzsenyi korában egyedülálló esztétika az általunk ma ismert esztétikai rendszerekben?

Nem kell sokáig kutatnunk, hogy Berzsenyi szellemi rokonát-utódát a nála fiatalabb dán bölcselőben, Sören Kierkegaardban találhassuk meg. Kierkegaard, aki akkortájt született, amikor Berzsenyi a Napoleonhoz nyolc tökéletes sorát csiszolgatta, 1843-ban közzétett Vagy-vagy című tanulmányában így fogalmaz (Berzsenyi ekkor már hét éve halott):

"Az esztétika egy emberben az, ami által közvetlenül az, ami; az etikai pedig az, ami által az ember az lesz, ami lesz. Aki esztétikailag él, az mindenütt csak lehetőségeket lát, de aki etikailag él, az mindenütt feladatokat lát."

"Az etikailag élő birtokában van annak a határnak, melyet a másik nem ismer. Abban a bizonyosságban, hogy élete etikailag van berendezve, nyugodt biztonsággal időzik az ember." Ez a kierkegaard-i meghatározás a kulcsa Berzsenyi oly maradin kis nemesinek képzelt "középszer"-felfogásának. Az élet a maga szépségében csak akkor ismerhető meg, tanítja Kierkegaard, ha azt etikailag szemléljük. Kierkegaard ennél az etikai létnél magasabbra teszi az önzetlen szeretet általi etikus életet, mert - mint írja - : "A szeresd Istenedet teljes szívedből parancsa nem negatív, de nem is elvont, hanem a legnagyobb mértékben pozitív, és a legnagyobb mértékben konkrét." Ő is megfogalmazza János evangélista híres első levelének mondatát: "Isten maga a szeretet" - és hozzáfűzi: számomra ennek a gondolatnak eredeti lírai érvényessége van. Berzsenyi így is gondolta; költészete és költészettana nem más, mint törekvés arra, hogy szeretetének "lírai érvényességet szerezzen." (Az idézetek: Sören Kierkegaard írásából, Bp. 1969. A kötetet összeállította és válogatta Suki Béla. A Vagy-vagy-ot fordította Dani Tivadar.)

A szépséghez tehát csak a szeretet által juthatunk el. Szeretet nélkül nincs szépség, nem lehet harmónia a világban. Kierkegaard mai tanítványa, Ingmar Bergman a Tükör által homályosan című filmjében mozgóképpé változtatta ezt a bölcselést - nem véletlen, hogy maga a cím is evangéliumi utalás.

Egy szó, mint száz: Berzsenyi evangéliumi erkölcsbölcsellete és ebből fakadó poétai harmonisztikája nem egy magányos zord külön maradi eszme-barkácsolása, hanem a kor legjobbja nak színvonalán mozgó, egy Kierkegaardot megelőző költői gondolkodás terméke. Igaza van Németh Lászlónak: ő már 1936-ban látta, leírta, hogy Berzsenyi Dániel a magyar esztétikai gondolkodásnak legmagasabb szavait mondta ki.

Ez a gondolkodás természetesen idealista. Eppen ezért nem tudott vele mit kezdeni a múlt századvég pozitivisták okoskodása, mely beleszédült a világ megismerhetőségének álmába; és ezért idegen a marxista tudományosságtól is. Ez érthető és nyilvánvaló. De akkor is, így is, mindezzel együtt is el kell ismernünk, hogy Berzsenyi költészettana a maga idealista mivoltában a világ legjobb idealista bölcselőinek megnyilatkozásai közé sorolható. Említettük már Kierkegaardot. De említhetjük a huszadik század nagy bölcselőjét, Benedetto Crocét, aki

1902-ben fogalmazott és magyarul Farkas Zoltán fordításában
1917-ben kiadott művében ezt írja:

"Minden költő erkölcsi alapon áll alkotás közben, mert egy szent hivatást teljesít. Az a művészet, melynek nincsen erkölcsje, az őt környező életben szétbomlik és szélhámoszággá válik... Egy része sincsen a mindenségnek, amelyet az Isten lehelle ne mozgatna." (Estetica come scienza dell'espressione. Az esztétika alapelemei.)

Milyen szép jelkép, hogy ezt a Berzsenyit a magyar költők közül Füst Milán értette meg legmélyebben, aki Berzsenyit idéző, A magyarokhoz című versében ezt mondja:

"...Egy láthatatlan lángolás
Teremté meg e nagy világot s benned az lobog"

Kérdés mármost, hogy ez a sajátos harmónia-tan mennyiben valósítható meg a gyakorlatban?

Mivel Berzsenyi ezt a költészettanát két évtizeddel legjobb verseinek közzététele után fogalmazta: maga az életmű bizonyít. Ebben az összefüggésben még a horatius-i mindenbe belenyugvó közepszerűség látszólagos hirdetése is más hangsúlyokat kap:

Láttam a mosolygó tavaszt,
Láttam az égető nyárt
Láttam minden időszakaszt
S minden földi láthatárt:
Ha örök időket élnék,
Ezeknél többet nem érnék.

Tűnő éltem rövidségét
Én tehát nem siratom,
S a jövődő kétes képét
Előre nem borzadom.

(Életfilozófia)

Nem a világi jókat megtagadni,
De józan ésszel vélek élni tudni
A bölcsességnek titka és jele

(Vitkovics Mihályhoz)

Tanulságos a gyászába belekeseredni látszó barátnéjához írott vers: az ember hajlamos hiúságból gyászolni, az önemészt bántat voltaképpen erkölcstelen önzés; ha az ember "a fájdalom-ban édeset keres"

Veszett gyönyörre változtatja a kint
(Barátnémhoz)

Versbeszedett elmékedése, melyet a kötetét kiadni segítő pesti kispapokhoz intézett, minden szavában ma is érvényes aggodalom az öncélúan háborúskodó, terrorizmussal sújtott emberiség miatt:

Így a világnak legkiesb vidékit
Ádáz bolondság tölti, ostorozza
S undok zsványi barlanggá teszi;
Erynnis üszkét hányja városinkra
Az öldöklő kést egyiránt fereszti
A reszkető ősz tűztelen szívébe
S az anyja kebelén ácsorgó szopóba
És csontjainkból trónust rak magának
Melyet dög, inség, sárga félelem
S kínokkal élő bánat fog körül.

Hol van tehát a józan értelem,
Hol a tudósok annyi izzadása?
Remélhetünk-e vajjon jobb világot?
Gyaníthatunk-e olly időt, mikor
Az ész világa minden népeket
Megjőzanít és öszveegyesít
S kiirt közülünk minden bűnt s gonoszt?

Reménylek...

(A pesti magyar társasághoz)

E sorok éppúgy bizonyítják, hogy egy nagy költő képes örökérvényűen kifejezni gondolatait, mint azt: mennyire nem változott az emberiség a napóleoni háborúk vérontásai óta; továbbá, hogy Berzsenyi poétai harmonisztikája igenis megállja helyét az élet realitásait felismerni vágyó, tárgyilagosan és erkölcsösen tájékozódó emberek, olvasók köznapi erkölcsői között is. Vannak olyan megnyilatkozásai, melyek kísértetiesen emlékeztetnek századunk barbárságaira:

A vandáloknak ferde bölcsesége
Ismét divatba jő s csudáltatik;
Ezek, hogy a nagy Rómát dőlni látták,
Vesztének abban lelték fő okát:
Hogy ottan írni és olvasni szoktak;
S ez okra nézve ők a könyveket
Elégeték, mint ördögségeket...

(Vandál bölcsesség)

Szinte hihetetlen, mégis Berzsenyi írta le ezeket a sorokat:

"Látod-é kedves barátom, hogy... a többféle, csudatévő izmus mely igen könnyen alakít nálunk nagy poétákat?" (Kritikai

levelek, 1827.) Vagy: "Az írói demokráciát meg kell a csárdai demokráciától választani." (A kritikáról.)

Ha elolvassuk A polgári rendtartás töredéke címen ismert tervezetét, csak csodálkozhatunk, miért festették irodalmáraink ezt a tevékeny életet kedvelő bölcs poétát emberkerülő falusi kisnemesnek. Tessék nézni, miként képzei el a népiskolákat Berzsenyink, az Úrnak 1833. esztendje táján, a reformkorban, Széchenyi, Wesselényi működésének idején. A népi írók száz évvel későbbi, harmincas évekbeli népi kollégiumi elképzeléseinek őseit találhatjuk meg a tervezetben:

"A megyei néposkolák így legyenek intézvé:

Elsőbben minden oskolának legyen oly gazdagsága, melynek jövedelméből a szükséges költségeken kívül, a szegényebb tanulók élelme is kijusson.

Másodsor: Legyenek oly épületei, melyekben a tanulók a tanítókkal együtt lakjanak.

Harmadsor: A tanulók szüntelenül együtt legyenek, és azoknak testi gyakorlására szintoly gond legyen, valamint a lelkire, úgy, hogy azok minden szünórákban, vagy más, mezei munkában foglalkodjanak, vagy egyéb testgyakorló játékkal, melyek között leghasznosabb a magyar tánc, mulassák magukat.

Negyedsor: A gazdaság tanítói tapasztalt gazdák legyenek, s a gazdaság tudományát leginkább csak gyakorlatilag tanítsák.

Ötödsor: Az orvosi tudomány, mint az életnek egyik leg-szükségesebb gyámola, úgy taníttassék, hogy minden faluban legyen mind embernek, mind baromnak orvosa...

Igaz ugyan, hogy az ily intézetek pénzbe kerülnek, a magyarnak pedig, mint már Montesquieu bölcsen megmondá, pénze nincs; de ahol a vilásképző Montesquieu és annak barátja férfiakat láta, én ott lehetlent alig tudok képzelni s amiket itt mondogaték, erőnket fölmúlóknak éppen nem láthatom...

A tisztviselőket, ha a rendtartási törvényeket pontosan végre nem hajtják, nem elég csak megpirongatni, hanem... bűnhődjenek. Mert bizony egyik legnagyobb veszélye az emberiségnek a hamis emberszeretet, mely, midőn a rosszaknak kedvez, a jókat bünteti."

Ha ezt a "népi kollégiumi" vázlatot figyelmesen végig gondoljuk, új megvilágításban lép eléink a Kazinczy Ferenchez 1809 szilveszterén írott nagylegzetű költemény, s annak minden tanítása. Mutatja, hogy Berzsenyiben már 1809-ben készen állott mindaz a bölcséleti-poétikai elv, amelyet élete végén, akadémiai tagként kifejtett. Szeretet-tana itt az élet gyakorlati etikájával párosul, s példáit akár egy Kierkegaard is felhozhatta volna elmélkedéseiben:

Az erkölcs minden polgártestnek lelke,
E talpon áll létünk, alkotmányunk,
Ezen függ mind egyes, - mind közszerencsénk.

...

A fényűzés és a bujálkodás
A nagy polgártestben lassú méreg;
De ily csekély népben, mint a magyar,
Nemcsak betegség az, hanem halál.
Más nép erős temérdekségében.
Ezt a fekvés, amaz kereskedés
Gazdaggá és hatalmassá teszi:
De nekünk részünk mindezekben nincs.
Mi az hát, ami a magyart emelheti?
Valóban nem más, mint az ész s erkölcs...

...
A virtus, hidd el, nem hiú agyváz,
Hanem boldogságunk védistene,
Mely a méltó bért a jóknak megadja
Még a tömlöcben s a kereszten is.

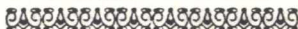
(Kazinczy Ferenchez)

Ez a kereszten is vállalt áldozatkészség, a szeretetnek ez a végsőig vitt értelmezése, ugyanannak az evangéliumi életbölcseletnek része, ami a Poétai harmonisztikában került megfogalmazásra. Mint Berzsenyi mondotta, hiszen idéztük is:

"Valamint minden szépnek és jónak, úgy a poézisnek is legfőbb oka és célja a szeretet és a szeretetből folyó teremtés.

Ilyen szeretetből folyó teremtés Berzsenyi Dániel egész költészete.

Nemeskürty István

Legyenek láthatóvá tetteid szolgálidon

Dékáni jelentés az 1985-86-os tanévről

Az elmúlt tanévben többször idéztem, és még többször eszemben forgattam a nagyon szeretett 90. zsoltár befejező sorait:

"Legyenek láthatóvá tetteid szolgálidon,
és méltóságod fiaikon!
Leygen velünk Istenünknek,
az Úrnak jóindulata!
Kezeink munkáját tedd maradandóvá,
kezeink munkáját tedd maradandóvá!"

Az ok, amiért olyan sokszor bukkantak fel szavaimban gondolataimban, nagyon egyszerű és kézenfekvő: a pedagógus-lelkész, azaz: a teológiai tanár feladata, szolgálata mindig felelősségteljes, mindig a hitet és a tudást megpróbáló valami. Olyan, ami nemcsak tanintézetünk, tanári-tanítványi és ifjúsági közösségünk pillanatnyi helyzetét határozza meg, hanem hatással van egyházunk közeli és távoli jövőjére, annak állandó megújulására is. Hatással úgy, hogy ha jól végezzük megszabott dolgainkat, akkor annak eredményei még évtizedek múltán is maradandók lehetnek, és úgy, hogy minden - még a legparányibb tévedésünk is, rombolhat, akár száz esztendő múltával is.

Ezért volt és lesz akadémiánk és teológus otthonunk egyik legszorongatóbb és egyben legreményteljesebb imádsága - mert hiszünk a kérés teljeseződésében - ez a néhány szó: "Kezeink munkáját tedd maradandóvá!" - a jelenben és a jövőben is, mert ez a mi Jézus Krisztusba kötött egzisztenciánk, és ez a mi jövőért, a megújulásért való - az egyháztól ránkbízott szolgálatunk.

Amikor azért az elmúlt tanévről kell jelentést tennem, akkor ezt a fentebb idézett zsoltárversek alapján teszem, és pedig a következő öt pontban.

1./ Akadémiánk tanári kara nem kívánta alapvetően megváltoztatni az oktatás menetét, de megújította az oktatási munka módjait. Itt nem tudok, és nem is akarok látványos eredményekről beszámolni, de tényként nyugtázhatok két momentumot.

Az egyik: tanári karunk - azon túl, hogy színvonalasan közölte a maga tudományszakának hagyományosan elfogadott anyagát, állandó és kölcsönösen építő eszmecserében lépte túl a tantárgyokról beszámolni. Nem szépítem és nem is magyarázom túl a tényeket, amikor kijelentem: az ifjúság és a tanári kar ilyen eszmecseréje - amely több szinten folyt - több lehetőséget biztosított az oktatás és a nevelés szempontjából, mintha csak

"leadtuk volna az óráinkat". Köszönet ezért az ifjúság azon tagjainak, akik értették és érezték a zsoltáros imádságának kérését: "Legyenek láthatóvá ... méltóságod fiaikoni!".

2./ Az Evangélikus Teológiai Akadémia a régmúltban megfogalmazott "universitas" - tehát a tudomány egyetemességéből indult ki akkor, amikor a már régóta rendszeresített "Fórum" és "Otthonóra" alkalmakra olyan egyházi és világi előadókat kért fel minden héten előadásokra, akik a maguk sajtáságos életterükön és tudományukban példáink lehettek és lehetnek, és aiktól volt és van mit tanulnunk.

Először: nem tudok mindenkit felsorolni - és nemcsak az idő rövidsége, hanem az alkalmak gazdagsága miatt sem -, de legyen szabad elsőként megemlíteni Dr. Nagy Gyula püspököt, aki két alkalommal adott tájékoztatást számunkra, amit követtek a saját választott szakterületüket jól ismerő esperesek és lelkesek. Egy alkalommal megjelent közöttünk és előadást tartott Németh Jenő, a Minisztertanács Tájékoztatási Hivatalának elnökhelyettese.

A másik oldalon: a TIT Budapesti Szervezete József Attila Szabadegyeteme kihelyezett tagozata révén a következő előadókat tudtuk biztosítani: dr. Lukács József akadémikus, dr. Lendvai L. Ferenc tudományos főmunkatárs, Hegedűs Géza író, professzor, dr. Reisinger János tudományos főmunkatárs, dr. Szentesi György mérnökezetredes, dr. Abonyi Iván tudományos főmunkatárs, dr. Bácskai Tamás egyetemi tanszékvezető tanár és dr. Rókusfalvy Pál tudományos főmunkatárs. De ide tartozik az is, hogy csereprofesszorként vendégül láttuk Dr. Tóth Kálmán, Dr. Szűcs Ferenc, a budapesti és Lenkeyné dr. Semsey Klára, a debreceni Református Teológiai Akadémia professzorait, valamint dr. Szennay András főapátot, a budapesti Pázmány Péter Hittudományi Akadémia dékánját is. Református testvéreinkkel folytattuk a cserediák-kapcsolat szép hagyományát.

A harmadik: a Teológus Otthon szerdai evangélizációs sorozatában - mert ez számunkra legalább olyan fontos, mint az oktatás színvonala - minden héten eljött közénk egy-egy tapasztalt lelkész társunk, akiknek csak meg tudom köszönni szolgálatait.

A negyedik: a külföldi kapcsolataink: tanári karunk minden tagja részt vett több hazai és külföldi ökumenikus alkalmon. Ez a szolgálat szinte teherként jelentkezett a számunkra, de ugyanakkor azt a jó érzést is felkeltette bennünk, hogy egyházunkat és tudományos tevékenységünket országunkban és határainkon túl megbecsülték és értékelték. (A hazai és külföldi szolgálataink felsorolását legyen szabad most mellőznöm, és csak azt megjegyezmem, hogy ezekből az alkalmakból hallgatóink is kivették részüket.)

Ide tartozik, hogy vendégünk volt Jan Arvid Hellström professzor, a stockholmi teológiai fakultás tanára; Dr. Ulrich Kühn, a Bécsi Egyetem Protestáns Teológiai Fakultásának professzora, mint csereprofesszor, Arto Mansala, a Finn Körtársaság budapesti nagykövete és Dr. Gustav Björkstrand,

a Finn Köztársaság művelődésügyi és egyházügyi minisztere - nem említve azokat a jelentős személyeket és csoportokat, akik és amelyek meglátogatták tanintézetünket. Mindezek az alkalmak nemcsak az oktatási színvonalunkat, tapasztalatainkat növelték, hanem akadémiánk régebb óta kivívott tekintélyét is. A finn művelődésügyi és egyházügyi miniszter látogatása együttal megerősített bennünket a magunk véleményében, amikor előadásában azt hangsúlyozta, hogy a Finn Egyház iránti érdeklődés is azért növekedett és növekszik, mert egyre felelősebben foglalkozik etikai, társadalmi kérdésekkel, s ami az egyház megújulásához vezetett.

Az ötödik: folytattuk és befejeztük az Evangélikus Teológiai Társaság előkészületi munkáját, meghatároztuk részletes tematikáját, amelynek első helyén a misszió és evangélizáció kérdéscsoportja áll; a társaság működése keretében főszemináriumokat tartottunk, és az egyik alább említendő - konzultációsorozat az "Evangélikusok a Béke évében" program keretében zajlott le. Az első, nagyobb szabású összejövetelt az őszi hónapokra tervezzük.

3./ Már az 1984-85-ös tanévben elkezdtünk egy olyan konzultációs-sorozatot, amire a legfiatalabb lelkészgenerációkat hívtuk meg továbbképzésre, testvéri megbeszélésre. Ezt ebben az esztendőben tovább folytattuk úgy, hogy az idősebb - középkorú - lelkészeket is visszahívtuk. A célunk az volt és az maradt, hogy segítsünk volt tanítványainknak a hit, a tudomány és a mindennapi szolgálat dolgaiban, és az, hogy közösen beszéljünk meg egyházi, társadalmi és emberi problémáinkat úgy, ahogy - ismét - a zoltáros mondja: "a mi kezeink munkáját tedd állandóvá nekünk!"

Ezek az alkalmak - ebben a tanévben kilencről van szó - olyan tapasztalatokkal szolgáltak, hogy érdemes róluk, ha röviden is, szólni:

a./ A konzultációk egyértelműen bizonyították a mintegy 150 fiatalabb, idősebb lelkész egyházszeretetét, az egyházvezetés és a gyülekezetek iránti bizalmát.

b./ A konzultációk résztvevőinek nagyobb része olyan teológiai, egyházpolitikai, társadalmi, politikai érettségről tett tanúbizonyságot, amelyre egész egyházunk büszke lehet.

c./ A legmegragadóbb viszont - legalábbis az én megítélésem szerint - a teológiai egységben való sokszínűség volt, és az az őszinteség, nyíltság, vitakészség, ahogyan ezt a mi volt tanítványaink - "kezeink munkája" - felelősen képviselték. S történt mindez úgy, hogy voltak éles vitáink, kemény összecsapásaink, de ezek a viták, összecsapások mindig az evangélium hirdetésének, a krisztusi szeretet megélésének, egyházunk tér- és időbeli megújulásának szolgálatát segítették elő. Egy kicsit dicsékvően úgy is fogalmazhatok: a teológiai hallgatók mellett, büszkéek lehetünk azokra a volt hallgatóinkra is, akik hitben, tudásban, magatartásban vállalták és vállalják azt, amit akadémiai fogadalmukban, lelkészi esküjükben ígértek: az evangélium hirdetését, a megbékélés és a szeretet szolgálatát.

4./ Külön pontban szeretnék szólni a közegyház, az egyházi vezetés és a gyülekezeteink irántunk való felelősségéről, de ugyanakkor nem feledkezhetek meg államunk és társadalmunk - az AEH - megnyilvánult segítségéről sem. Az anyagi terheink felé a gyülekezetek viselték, (az elmúlt évben: 1.300.000,-Ft, amely a szupplikációból és a teológusnapokból tevődik össze), a másik felét a közegyház és a magyar állam biztosította. Köszönet mindezért, mert ez - reményeinken és adottságainkon felül - a kívánt állandóságot biztosította.

a./ Komoly és mindenképpen megnyugtató segítséget kaptunk a Honvédelmi Minisztériumtól és az Állami Egyházügyi Hivaltól akkor, amikor ebben a tanévben a katonai szolgálatot teljesítő előfelvételis hallgatóink részére nemcsak biztosították az egyetemi, főiskolai hallgatókat megillető kedvezményeket (havonta egy konzultáció, könyvtár-használat, amely magában foglalja az egyházi kiadványokat, folyóiratokat is, nyelvi tanfolyam tartása stb.), hanem lehetőséget adtak arra is, hogy polgári ruhában - amelynek viselésére külön engedélyt kaptak - látogathatják a helyi gyülekezet istentiszteleti és egyéb alkalmait is. De köszönet illeti Zászkaliczky Pál ceglédi lelkészt is, aki a helyőrségi ezred parancsnokának felkérésére, vállalta és végezte katona-hallgatóink lelkigondozását.

Gondjainkat is ebben az értelemben szeretnék megosztani. Nevezetesen azt, hogy gondjaink vannak az oktatás, a nevelés külső feltételeinek biztosításában, mert sűkké lett tanintézetünk és teológus otthonunk belső tere, és ezzel párhuzamosan: az oktatás és nevelés belső és külső lehetősége. Ennek tudatában fordultunk segítségért egyházi vezetőinkhez csakúgy, mint fővárosi, állami feletteseinkhez: engedélyezzék számunkra egy új - a teológiai oktatás és továbbképzés, egyházunk konferenciái és sokirányú céljait szolgáló - épület felépítését. Ez a kérésünk - nem minden vita nélkül - meghallgatásra talált: egyházvezetésünk támogatja céljainkat, államunk - a Budapesti Fővárosi Tanács és az AEH révén - biztosítja a feltételeket is, és most az a kérésünk, hogy a gyülekezetek is magukénak vallják azt, hogy egyházunk legfőbb, legfontosabb oktatási intézménye nemcsak a saját, hanem a közegyház, a gyülekezetet köznapi és távolabbi - lelkész, laikus, réteg- és egyéb konferenciák - céljait szolgálja. Ehhez - hogy "kezeink munkája állandó" legyen - kérjük gyülekezeteink megtapasztalt segítségét.

b./ A magunk válasza mindezekre egyértelmű volt és az is maradt: vállaltuk és végeztük a közegyházi és gyülekezeti szolgálatból azt, ami ránk bízott: tanáraink könyveket, cikkeket írtak és ezek nemcsak a hazai sajtóban jelentek meg; előadásokat, igehirdetéseket tartottak, és nemcsak a magyar egyházunkban, résztvettek közegyházi rendezvényeken, a közegyház bizottsági munkáiban és egyéb tevékenységeiben. Külön ki kell emelnem tanáraink és hallgatóink társadalmi szolgálatát; és kerületünk

(a XIV. kerület) vezetőivel és a helyi Hazafias Népfronttal való jó kapcsolatát. Tanáraink közül többen büszkék lehetnek arra, hogy az Országos Béketanács kitüntető jelvényének birtokosai, de van közöttünk olyan is, aki a Hazafias Népfront Országos Tanácsának, a Felekezeti Békebizottság Budapesti Bizottságának, vagy a maga városa tanácsának tagja. Egyáltalában: oktatói-nevelői munkánkat áthatotta a társadalmunkért, a békéért való felelős gondolkodás és cselekvés tudata. Fiataljaink példamutatók voltak mindezekben odáig menően, hogy - kis ügynek tűnik - rendben tartották tanintézetünk környezetét, és szívesen vettek részt a többféle békemegmozdulásokban, legutóbb: a Balatonszárszón megtartott ifjúsági békekonferencián.

5./ Amikor azt kérjük, hogy az "Úrnak jóindulata" maradjon velünk, és hogy "kezeink munkája legyen maradandóvá", azt is kértük és vállaltuk, hogy egyházunk - a ránk eső tanári, hallgatói kötelmek között - megmaradjon a Jézus Krisztus életének, halálának, feltámadásának, mindig jelenvaló, meg nem szűnő és meg nem szüntethető hirdetésének szolgálatában. "Menjtek el" - hangzik a missziói parancs első fele, és így folytatódik: "hogy megtartsátok, amit én parancsoltam nektek", ez ami kötelez.

Kötelességünk az evangélium hirdetése, a betegek istápolása, a visszasságok, ellentmondások megoldása, a gyermekek, az ifjúság nevelése, a családok sorsának nyomkövetése, az öregek ügyének felkarolása - mindig és mindenütt az evangélium, a missziói parancs szerint. Ebből nem engedhetünk és nem is fogunk engedni. Az evangélium hirdetésében, a misszió és az evangélikizáció módszereiben voltak és lesznek nézeteltéréseink - amelyeket eddig is felvállaltunk -, de abban, hogy ezt vállalnunk kell, abban nincs és nem is lehet. Nincs és nem lehet abban sem, hogy mindez a mindennapi, hazánkbeli és az egész világban való békét, annak előbbrevitelét kívánta és kívánja szolgálni.

Isten áldja azokat - egyházunk vezetőit, a gyülekezeteket, államunk képviselőit - akik ebben segítségünkre voltak és vannak.

Köszönöm a hallgatóknak, hogy törekvéseinkben társaink voltak, az akadémia alkalmazottainak és oktató-személyzetének, hogy egy célt szolgálhattunk, és teszem azzal, hogy Isten megáldja és maradandóvá teszi "kezeink munkáját".

Dr. Vámos József

A teológusok életéről

Jelentés az Evangélikus Teológus Otthon működéséről az 1985-86. tanévben

1. Létszám, elhelyezés

Az 1985/86. tanévben a két külföldi ösztöndíjas hallgatóval együtt 31 férfi és 22 nő, összesen 53 beiratkozott hallgatója volt Teológiai Akademiánknak. Az I. félévben 10, a II. félévben pedig 5 hallgató katonai szolgálatot teljesített. A Teológus Otthonnak 21 férfi és 17 nő, összesen 38 lakója volt. Ezek közül 33 a Lőcsei úti otthonban, 5 pedig a Karácsony Sándor utcai szeretetotthon teológus-leányotthon részlegében kapott helyet. A Lőcsei úti otthonban még a betegszobát is kénytelenek voltunk igénybe venni. Így is 15 hallgató kényszerült kintlakásra. Ezek közül 2 albérletben, 1 a budai szeretetotthonban, 12 pedig családjánál lakott. Az utóbbiak közül 10 Budapesten, 3 pedig Budapest környékén (Dabas, Pilis, Piliscsaba) lakott. Mindezek az adatok minden kommentár nélkül mutatják, mennyire fontos ügye egyházunknak a Teológus Otthon és a Teológiai Akadémia bővítésének ügye. Mindehhez még azt kell hozzáfűzni, hogy e tanévben végző 9 hallgató közül csak 3 lakott a Teológus Otthonban, vagyis a következő tanévre csak 3 hely szabadult fel.

2. Nevelési alkalmak

a./ A reggeli áhítatok alapigéjét - az elmúlt években jól bevált gyakorlat szerint - úgy választottuk meg, hogy a hét első felében a bibliaolvasó útmutató reggeli igéi, csütörtökön és pénteken pedig a következő vasárnap szószéki és oltári igéi voltak a textusok. Az áhítatokat ebben az évben is a hallgatók és időnként a professzorok tartották.

b./ Nagykönyörgések. Minden hétfőn a déli áhítat helyén nagykönyörgéseket tartottunk a bibliaolvasó útmutató esti igéi alapján. A nagykönyörgések szolgálatait felváltva az otthonigazgató és helyettese végezték.

c./ A déli áhítatokat kedden, csütörtökön és pénteken az ebéd után tartottuk az I. félévben Máté evangéliuma, a II. félévben pedig a Krónikák könyvének válogatott textusai alapján. A szolgálatakat a hallgatók végezték. Az áhítatok igehirdetéseit a hallgatók bemutatták előzetesen dr. Nagy István gyakorlati professzornak.

d./ Az evangélizációs istentiszteleteket ebben a tanévben is megtartottuk minden szerdán délben énekes liturgiával és gyülekezeti lelkészek igehirdető szolgálataival. Az énekes liturgiát ebben az évben is Trajtler Gábor országos zeneigazgató,

Akadémiánk előadója végezte nagy hűséggel. Mindkét félév utolsó evangélizációs istentiszteletén úrvacsorát vettünk. Az igehirdetői szolgálatokat sorrendben a következő lelkészek végezték: Trajtler Gábor, Győr Sándor, Simonfay Ferenc, Horváthné Pecznik Ilona, Győri Gábor, Cselovszky Ferenc, Mekis Ádám, Nagyné Ferenczy Erzsébet, Némethné Tóth Ildikó, Jankovics Béla, Szeverényi János, Marschalkó Gyula, Szebik Imre, Tamásy Zoltán, Balicza Iván, dr. Vámos József, dr. Nagy István, Zászkaliczky Pál, Ribár János, Gáncs Péter, Keveházi László, Szabó Vilmos (Tab), Gyekiczky János, Sárkány Tiborné, Varsányi Ferenc és Bárány Gyula. Az evangélizációs igehirdetési alkalmak ebben a tanévben is nagyon áldásosak voltak, nemcsak azért, mert általuk mélyült a teológiai hallgatók hite, hanem azért is, mert ezek az alkalmak is hozzájárultak ahhoz, hogy a szolgálatra készülő teológusok kapcsolatot találjanak a szolgálatban álló lelkészekkel.

e./ Imaórák. Heti egy alkalommal önkéntes alapon imaórára gyülekezett össze a hallgatók kis csoportja. Ezekben az alkalmakon a bibliaolvasó útmutató igeverseinek megbeszélése mellett személyes és közösségi életünk kérdéseit vitték imádságban Isten elé.

f./ A tanévkezdő csendesnapokat ebben az évben Gyenesdiáson tartottuk a professzorok, a hallgatók, valamint dr. Karner Ágoston országos főtitkár szolgálatával. A második félévet kezdő csendesnapon a professzorok mellett dr. Nagy Gyula püspök és dr. Hafenschner Károly Deák téri lelkész, Akadémiánk előadó professzora szolgált.

g./ A hallgatók lelkipőnzésében az otthonigazgató és helyettese, Szabóné Mátrai Marianna - aki elsősorban a hallgatónőket gondozta nagy hűséggel - mellett részt vettek a professzorok, elsősorban azáltal, hogy a rájuk bízott évfolyam hallgatóival intenzívebben foglalkoztak.

h./ A katonai szolgálatot teljesítő hallgatók lelkipőnzését elsősorban Zászkaliczky Pál ceglédi lelkész végezte, aki a katonai alakulat megbízása alapján a szolgálatot teljesítő teológusok "hivatás-gondozója". Ebben a tanévben alkalom nyílt arra is, hogy a professzorok havi egy alkalommal konzultációt tarthassanak a katonai-teológusoknak. Ekkor egy egész délelőtt (5 óra) áll rendelkezésükre, amikor szakmai előadások tartása mellett személyesen is foglalkozhatnak a teológusokkal. A teológus katonának engedélyt kaptak arra, hogy Bibliájukat maguknál tarthassák a körletben, és olvashatják, a Teológiai Akadémia által kijelölt könyveket és jegyzeteket pedig a könyvtár olvasójában forgathatják. Az augusztusban behívottak közül egy hallgatónk egészségügyi ok miatt decemberben leszerelt és elkezdte tanulmányait. A februárban leszerelt 4 hallgató pedig három hónapos diakóniai gyakorlaton vesz részt az NDK-ban.

i./ Az otthonórák és a fórumok alkalmai ebben az évben is összefonódtak. A kimondottan otthonórai alkalmakon megbeszéltek a hallgatókat érintő tanulmányi, szupplikációs, hospitálási és a diakóniai gyakorlatokkal kapcsolatos problémákat, megemlékeztünk ünnepeinkről. Meghallgattuk a református teológiai akadémiákon résztvevő cserediákok beszámolóit, a lelkész-konzultációk keretében beszélgettünk gyülekezeti lelkészekkel a lelkési szolgálat problémáiról. Két lelkész (Táborszky László és Missura Tibor) külön előadást is tartott, és beszélgetett a hallgatókkal arról, hogyan végzik gyülekezeti szolgálatukat.

j./ Kirándulások. A hagyományos őszi bagolytúrát ebben a tanévben a Mátrában (Mátrafüred térségében) rendeztük meg, a három napos tavaszi tanulmányi kirándulást pedig a Bükk hegységben, Miskolc-Bánkút-Szilvásvárad útvonalon. Mindkét kiránduláson a természet szépségében való elmélyedésre és a jó levegőn való egészséges mozgásra esett a hangsúly.

k./ Az önképzőkört ebben a tanévben is dr. Cserhádi Sándor professzor vezette. Az önképzőkör működéséről ő tesz külön jelentést.

l./ Ebben a tanévben is megrendeztük a hagyományos bibliá- ismereti versenyt, amelynek kezdeményezője volt, és ma is anyagiakban mozgatója id. Harmati Béla ny. lelkész. A versenyt dr. Muntag Andor professzor szervezte meg és vezette. A verseny eredménye: 1. Zay Balázs II. évf., 2. Brebovsky János V. évf., 3. Cserhádi Sándor II. évf., 4. Blázy Árpád IV. évf., 5. Torda Dóra I. évf., 6. Szabó Magdolna I. évf., 7. Szabó Erzsébet III. évf. hallgató.

m./ A hallgatók magatartásával kapcsolatban egy alkalommal kellett fegyelmi eljárást folytatni. Egy hallgató az eljárás során kilépett a Teológiai Akadémiáról, több hallgató pedig megrovásban, ill. figyelmeztetésben részesült. Mindettől eltekintve a hallgatók magatartása fegyelmezett volt ebben a tanévben.

n./ A tanári kar, az otthonigazgató és helyettese nevelő munkáját ebben az évben nagyban elősegítették az ifjúsági vezetők: Blázy Árpád szenior, valamint Herdliczka Éva és Tamásy Tamás proszeniorok, akik már a második tanévre kaptak bizalmat, ami arról tanúskodik, hogy szolgálatukat hűségesen látták el. A Tanulmányi Bizottság ifjúsági tagjai ebben a tanévben Kovács Imre és Zay Balázs II. évf. hallgatók voltak.

o./ Az ifjúsági énekkar ebben a tanévben is működött. Vezetője Vető István V. évf. hallgató volt. Munkájában segítettek Ócsai Zoltán II. évf. és Torda Dóra I. évf. hallgatók.

3. Kapcsolatok a gyülekezetekkel

Természetes, hogy a hallgatók elsősorban otthoni gyülekezetükkel tartanak eleven kapcsolatot. Hétvégeken és szünetekben nemcsak részt vesznek a gyülekezeti életben, hanem sokszor segítenek is a szolgálatokban. Régebben igen hasznos alkalom volt, amikor ezeknek a gyülekezeteknek a lelkészeit testvéri beszélgetésre hívtuk meg a Teológiai Akadémiára. Sajnos egyébtendő miatt erre a beszélgetésre ebben a tanévben nem kerülhetett sor.

Jó alkalom volt a hallgatók számára a budapesti gyülekezetekben való részvétel. Több hallgatónk budapesti gyülekezetek ifjúsági munkájában tevékenyen részt vesz. Igen jelentős a hallgatóknak a zuglói gyülekezettel való kapcsolata. Sokszor vesznek részt a hallgatók az itteni istentiszteleten és többen rendszeresen járnak az igen eleven ifjúsági órákra. Szabó Lajos zuglói lelkész a hallgatók lelkigondozásával is nagy segítséget jelent a Teológiai Akadémia munkájában.

Jó kapcsolatba kerülnek a hallgatók azokkal a gyülekezetekkel, amelyekben hospitálást végeznek. Ezeknek a gyülekezeteknek a lelkészei a teológusokkal való önzetlen foglalkozással nemcsak a hallgatók gyakorlati felkészítésében, hanem azok nevelésében is áldásos szolgálatot végeznek.

Kapcsolatba kerülnek azokkal a gyülekezetekkel is, amelyekben szupplikációs, vagy teológusnap szolgálatokat végeznek. Erről azonban külön pontban szólunk.

4. Szupplikációk, teológusnapok

A tanév folyamán 187 gyülekezetben volt szupplikációs szolgálat, 49 gyülekezetben pedig teológusnap, ami azt jelenti, hogy 231 gyülekezetet látogattunk meg. Az adományok összege 1.426.139,-Ft volt, 94.405,-Ft-tal több, mint az előző tanévben. Ebben a tanévben a nagyheti passió-sorozatunkat a győrsoproni egyházmegyében tartottuk, amikor is egy hét alatt 15 alkalommal szolgáltunk. A teológusnapok vezetésében az otthonigazgató mellett dr. Vámos József dékán, dr. Nagy István és dr. Cserháti Sándor professzorok, valamint Szabóné Mátrai Marianna igazgató-helyettes vett részt.

A hallgatók készségesen vesznek részt a szupplikációs és teológusnap szolgálatokban. Az is örömdetes, hogy az elsőéves hallgatók nagy része sok teológusnap szolgálatban vett részt. A legtöbb szolgálatot Farkas Etelka III. évf. hallgató végezte (21), őt követi Szemerei János 18, Detre János 16 és Sándor Frigyes 15 szolgálattal. Tíz, ill. tíznél több szolgálatot 15 tanuló végzett. A végzős hallgatók tanulmányi idejük alatt végzett szupplikációs és teológusnap szolgálatairól végzett

kimutatás szerint a legtöbb szolgálatot Tóth Márta (68) és Vető István (63) végezte. Valamennyi végzős hallgatónak szép a teljesítménye ebben a vonatkozásban. Még a legkevesebb szolgálatot (20) végző hallgató is eleget tett az előírásnak, hogy évenként legalább 4 szupplikációs, vagy teológusnapi szolgálatot végezzen.

A szupplikációs igehirdetések előkészítését és ellenőrzését dr. Nagy István gyakorlati professzor végezte.

A szupplikáns teológusok magatartásával kapcsolatban - egy-két kivételtől eltekintve - a gyülekezeti lelkészek részéről nem érkezett észrevétel. Ebben az évben kevesebb panasz érkezett abban a vonatkozásban, hogy a hallgatók nem szabadon adják elő az igehirdetést. Ebben a tekintetben azonban van még javítani való.

5. Az ösztöndíjas hallgatók szolgálatai

Ebben a tanévben Teológiai Akadémiánknak két ösztöndíjas külföldi hallgatója volt: Gottfried Voss az NDK-ból, és Ilpo Saarelainen Finnországból. Az ösztöndíjasok programjának megfelelően nevezett ösztöndíjasaink a Teológiai Akadémián folytatott tanulmányok mellett igen sok gyülekezetet látogattak meg, hogy ezáltal is építsék a testvéri kapcsolatot egyházaink között. Mind a két ösztöndíjas jelentést készített arról, hogy mely gyülekezetekben járt és szolgált. A jelentéseket mellékelem. A kimutatás szerint Gottfried Voss 34 gyülekezetben, Ilpo Saarelainen pedig 20 gyülekezetben járt és szolgált.

6. Háztartás

A szupplikációs és teológusnapi adományok emelkedésének köszönhetjük, hogy a Teológus Otthon és a Teológiai Akadémia háztartásában az elmúlt évben sem volt zökkenő. Az élelmiszerárak emelkedése miatt az otthondíj összegét kénytelenek voltunk évi 11.000,-Ft-ra felemelni. Az emelés évi 1.000,-Ft.

Tekintettel arra, hogy a hallgatók száma minden évben növekedik, az ösztöndíjak elosztásánál problémáink vannak. Kívánatos lenne, hogy az egyházmegyék emeljék az ösztöndíjra szánt adományaikat.

7. Az otthon dolgozó

A konyhai dolgozók közül Papp Mária nyugalomba vonult. Helyét jelentkező hiányában nem tudtuk betölteni, így a munkát egész évben Virág Lajosné konyhavezető és Kozicz Katalin kiegészítő látta el. A két takarító és hivatalsegéd (Szabó Sándor és Tóth Sándor) távozásával Horváth Istvánné személyében egy teljes állású takarítót, és Szikszai Márton személyében egy félállású hivatalsegédet alkalmaztunk.

8. Az otthonigazgató külföldi szolgálatai

Dr. Selmeczi János otthonigazgató sok itthoni teológus-napi, vendég-, és helyettesítő szolgálata mellett 1985. július 26-tól 31-ig az NDK-ban tanulmányútra kíserte el a diakóniai gyakorlatot végző teológiai hallgatókat, 1986. február 23-tól 28-ig részt vett Gallneukirchenben (Ausztria) a Leuenbergi Konkordia délkelet-európai munkacsoportjának konzultációján.

K i m u t a t á s

a szupplikációs és teológusnapi szolgálatokról
1985. június 10-től 1986. június 9-ig

N é v	Évf.	Szuppl.	Teol. nap	Össz.	Szupplikált összeg
1. Bácsi János	I.	-	1	1	2375
2. Cséry Ágnes	I.	-	2	2	4000
3. Halasi László	I.	-	2	2	4994
4. Isó Zoltán	I.	-	7	7	8031
5. Kardos Tamás	I.	-	10	10	18941
6. Koczor György	I.	-	1	1	2500
7. Menich Sándor	I.	-	1	1	2500
8. Szabó Julianna	I.	-	3	3	5710
9. Szabó Magdolna	I.	-	6	6	9905
10. Torda Dóra	I.	-	2	2	3265
11. Trási Edina	I.	-	4	4	12729
12. Bartha István	II.	5	4	9	33491
13. Béres László	II.	3	8	11	22087
14. Béres Tamás	II.	4	8	12	26799
15. Cserháti Sándor	II.	4	2	6	26717
16. Csík Gabriella	II.	-	1	1	1710
17. Decmann Tibor	II.	3	10	13	33614
18. Detre János	II.	4	12	16	54887
19. Fodor Viktor	II.	2	-	2	9420
20. Franko Mátyás	II.	4	1	5	35452
21. Hanvay László	II.	4	8	12	50243
22. Kovács Imre	II.	5	3	8	26709
23. Nagy Veronika	II.	3	6	9	28576
24. Ócsai Zoltán	II.	3	11	14	39972
25. Surányi Zsuzsanna	II.	4	3	7	23228
26. Zay Balázs	II.	5	-	5	48801
27. Aklanné Balogh Éva	III.	2	-	2	5020
28. Asbóthné Pécsinger Éva	III.	2	1	3	9281
29. Farkas Etelka	III.	5	16	21	56550
30. Herdliczka Éva	III.	4	10	14	47815

N é v	Évf. Szuppl.	Teol. nap	Össz.	Szupplikált összeg	
31. Lackner Pál	III.	7	1	8	67498
32. Riczinger József	III.	1	-	1	4640
33. Szabó Erzsébet	III.	8	1	9	50773
34. Tóth Attila	III.	5	9	14	30894
35. Blázy Árpád	IV.	9	2	11	77271
36. Csepregi András	IV.	4	2	6	25134
37. Csontos Virginia	IV.	-	-	-	-
38. Povazsanyecz Gyöngyi	IV.	5	9	14	53076
39. Sándor Frigyes	IV.	6	9	15	57628
40. Szemerei János	IV.	6	12	18	54840
41. Tamásy Tamás	IV.	8	1	9	46261
42. Tóth Melinda Anna	IV.	8	2	10	34486
43. Brebovszky Éva	V.	4	2	6	21203
44. Brebovszky János	V.	5	1	6	36327
45. Fodorné Szkrinyár Katalin	V.	2	-	2	4409
46. Mitykó András	V.	3	1	4	20480
47. Nagy Edina	V.	3	3	6	22240
48. Puskás Sára	V.	3	1	4	16258
49. Szeker Éva	V.	4	-	4	24223
50. Tóth Márta	V.	2	3	5	19263
51. Vető István	V.	4	4	8	30470
52. Saarelainen Ilpo		1	1	2	7090
53. Voss Gottfried		1	8	9	15376

K i m u t a t á s

a végzett hallgatók egész tanulmányi idejük alatt végzett szupplikációs és teológusnapi szolgálatairól

N é v	Szuppl.	Teol. nap	Össz.	Szupplikált összeg
1. Brebovszky Éva	26	28	54	173 673
2. Brebovszky János	21	16	37	148 083
3. Fodorné Szkrinyár Katalin	13	7	20	67 516
4. Mitykó András	26	24	50	171 174
5. Nagy Edina	18	25	43	141 222
6. Puskás Sára	17	29	46	121 884
7. Szeker Éva	28	25	53	169 598
8. Tóth Márta	29	39	68	174 967
9. Vető István	23	40	63	172 697

Egymás terhét hordozzátok

(Dr. Karner Ágoston előadása a Gyülekezeti Segély 125 éves jubileuma alkalmából rendezett ünnepi ülésen.)

A megemlékezésnek ez ünnepi órájában az első szavunk a hálaadásé. Hálát kell adnunk azért a szolgálatért, amelyet Isten embereken keresztül annak idején elindított, először német területen, majd hazánkban, Magyarországon is. Tudjuk, hogy minden szép emberi elképzelés és akarat, ha azt nem áldja meg az Úr, semmivé lesz. Hiszen "nálam nélkül semmit sem cselekedhettek". Így van ez egy segélyorganizáció életében is. Most, amikor Isten elé tárjuk hálaadó könyörgésünket mindazért az áldásért, amit a Gyámintézet, majd annak utódja, a Gyülekezeti Segély egyházunkban elvégzett, elvonul szemeink előtt azoknak a templomoknak, paplakoknak, iskoláknak a hosszú sora, melyek építésében, fenntartásában, modernizálásában egyházunknak ez a 125 esztendő szolgálatát anyagi áldozattal segítette. Tehette ezt azért, mert kezdetől fogva, elsőrendű feladatának tekintette ez az egyesület, majd később országos egyházi munkaág, a hitben való erősödést, az egyházhoz s Krisztushoz való hűséget s a másokért vállalt és hordozott áldozatvállalást.

De éppen ilyen belső meghatódottság van bennem, amikor az elmúlt 125 esztendőre gondolok. Tulajdonképpen át sem tudjuk tekinteni, meg sem tudjuk érteni azt a sok küzdelmet, elbukást, kudarcot, amely az e szolgálatban fáradozó elődeinknek osztályrészül jutott. De nem tudjuk azt sem átérzeni, hogy mit jelentett egy szórványegyháznak templomokat, iskolákat, paplakokat építeni. Azaz, mennyi áldozatról, hány "szegény asszony két fillérjéről" tanúskodnak a Gyámintézet régi iratai, vagy a Gyülekezeti Segély mai kimutatásai. Ebben az ünnepi órában meghajtjuk fejünket azok előtt is, akik elindító és első munkatársai voltak egyházunkban ennek a nemes törekvésnek. Fáradozásuk, türelmük, egyházunk iránti hűségük példamutató a számunkra is. A Gyámintézet atyja, ennek az eszmének az elindítója, ápolója és harcosa Székács József volt. Ő és munkatársaiban sziklaszilárdan ötvöződött a Krisztus-hit, az egyházszeretettel és az elsettek, szegények gyámolításával, a diakóniával. Székács neve kitörölhetetlenül belevésődött ennek a szolgálati ágnak a történelmébe. Mert volt idő, amikor egyes-egyedül küzdött, s megszállottan küzdött ezért a nemes ügyért. Azért, hogy a diaszpórában élő hittestvérek ne maradjanak igeiszolgálat és oktatás nélkül. Székács magatartását meghatározta az a tény, hogy azon az Orosházán született, amelynek evangélikussága a viszonylag távoli Tolna-megyei Zombárról voltak kénytelen éppen hitük miatt az Alföld közepére menekülni. A saját bőrén tanulta meg a szórványsors keserves életét. Deák téri papként hamar felismerte a német Gustav Adolf Egylet célkitűzéseit, tanulmányozta azt, s rádőbent, hogy csak egy ehhez hasonló segélyegylet tudná az egyház egészét mozgósítani az erőtlén gyülekezetek megsegítésére.

I. A MŰLT

A kezdetről is szólnunk kell. És már itt ér bennünket az első bizonytalanság. Ugyanis most ennek az egyházi munkaagnak a 125 esztendősi jubileumára gyülekeztünk össze. Ha azonban ennek forrásához akarunk leásni, akkor olyan dátumokra akadunk, amelyek jóval meghaladják ezt a 125 esztendőt.

Az első próbálkozás már az 1840-es évek elején elkezdődött, éppen Székács József által Majd az 1843-as egyetemes ülés is magáévá tette a gondolatot és egy öttagú bizottságot küldött ki a németországi Gustav Adolf Egylet tanulmányozására. A bizottság jelentésében többek között ezt írta: "hazánk határain belől, saját egyházunk által és saját egyházunk gyámolításán óhajtanánk létesíteni ily gyámintézetet, melynek célja, az apostol ezen szavaiból indulólag (Gal 6, 10)" "Tegyünk jót mindenkkel, leginkább pedig hitünk sorsosaival." Ennek alapján folyt tovább a szervezés.

Az egyetemes ülés 1845. januárjában megerősítette a Gyámintézet alapszabályait és e mozgalom egyetlen szószólója a Székács által szerkesztett Protestáns Egyházi Lap azt meg is hirdette. Még ennek az esztendőnek augusztusában Pesten megtartották a Gyámintézet első országos közgyűlését. A hivatalos elnevezés akkor még a Magyarországi Agostai Hitvallású Gyámintézet volt. Ha ezeket a dátumokat tekintjük kiindulási pontnak, akkor ma nem 125, hanem 140 éves évfordulóról beszélhetünk.

Mi mégis csak a 125 éves jubileumra gyülekeztünk össze. Miért?

És pedig azért, mert e nemes első vállalkozás a részvétlenség miatt zsákutcába jutott. Az 1846. augusztusában tartott egyetemes ülésen már elő sem fordult a Gyámintézet neve. Maga Székács a Protestáns Egyházi Lap-ban így búcsúztatta el a Gyámintézetet; "...a leány nem halt meg, csak alszik. Felkölte azt Isten kegyelme és az egyház jó szelleme idejében." Mintha prófécia hangzott volna el ajkáról. A szép kezdeményezés elhamvadt, de a hamu alatt a parázs tovább izzott. Érdeemes lenne azon is medítni, hogy vajon mi volt az oka, hogy egy jól előkészített egyházi munkaág megalakulása után egy esztendőre önmagát szüntette meg. Kutatgatás helyett csak talán annyit említsünk most meg, hogy nagyon szép, felemelő, nemes szándék vezette az akkori egyházi előljárókat, élükön Székács Józseffel. Azonban próbálkozásukban hiányzott a teológiai alapvetés. Inkább az általános emberi karitatív érzésre alapozták célkitűzésüket, mint bibliai alapra. Inkább jótékonyági egyesületnek indult, mint a hitre épülő szertetszolgálatnak. Tulán ez volt egyik "sírásója" ennek a gyámintézeti próbálkozásnak.

Nem a kudarc miatt, hanem a sikertelen próbálkozásért nem ezt az évfordulót ünnepli meg a mai egyház. Igaz, csírájában ebben a próbálkozásban is ott volt az a cél, amely később kiterelvényesedett, de ekkor egyházunk még erőtlenn volt ekkora szeretetnek az elhordozásához.

II. A FELSERKENÉS IDŐSZAKA

A leányzó valóban csak aludt. Az akkori politikai, társadalmi helyzet, a szabadságharc leverése nem volt alkalmas időszak az egyházi élet belső fejlődésének a kibontakoztatására. Ez nem jelenti azt, hogy pl. a gyámintézeti gondolat a hivatalos szervezet megszűnésével teljesen kialudt volna az egyházi személyiségek tudatából. Tudunk arról, hogy Kőszegen, Sopronban, s másutt is szinte folyamatosan működött minden átfogó szervezet nélkül, a testvéri szeretetnek e szép szokása. A gazdagabb gyülekezetek odaálltak a szegényebbek mellé, s anyagi erejüktől függően segítették őket. A szabadságharcot követő megtorló intézkedések pl. egyházunknak semmiféle publikációs tevékenységet nem engedélyezett. Pedig egy átfogó, sokakat megmozgató egyházi munka már akkor is elképzelhetetlen volt kommunikáció nélkül.

1858. január 1-én jelenhetett meg az első protestáns egyházi lap. Ekkor indult útjára a Protestáns Egyházi és Iskolai Lap, amely meghatározott szerepet töltött be egyházi életünk szervezeti és hitépítő küldetésében. E lapban jelentek meg elsőrenden az első cikkek az egyházi életünkről, és többek között itt merült fel a Gyámintézet újjáalakulásának a kérdése is. Sőt! Továbbmegyek, e lap tematikájának felvázolásában, hiszen ezt éppen e jubileummal kapcsolatosan kell erőteljesen aláhúznunk. Amikor ugyanis napjainkban is feltesszük a kérdést, egyházunk szolgálatában hol helyezkedik el a Gyülekezeti Segély, akkor nem árt egy citátumot idézni ebből a lapból. Ezt olvassuk 1858-ban a Gyámintézetről: "Maradjunk szorosan a hazai hivatalos egyház jogkörébe...gyámintézetünk nem csupán szabad, hanem kötelező vállalkozás egyházban, egyházért, hol közegyházunk szegény ügyének ellátása közös teendő". Ebből a mondatból különösképpen is egy szóra szeretném most az ünneplő gyülekezet figyelmét felhívni. Ez a szó pedig nem más, mint ez: közegyház.

Tulajdonképpen a Gyámintézet, s utódja a Gyülekezeti Segély az igen komoly segítséget jelentő anyagi támogatáson túl s azon felül, mindig a közegyházi szellem és gondolkodás munkálásának volt hűséges betöltője. Így is mondhatom: egyházunk 125 esztendeje a közegyházi szellem ápolására elhívottak, egyben mindig a gyámintézet munkatársai és apostolai is voltak.

Amikor ez így megfogalmazódott, akkor vált életképessé a korábban elbukott mozzalom. És az alvó leányzó életre kelt. 1860. májusában, a dunántúli egyházkerület kőszegi ülésén elfogadásra került az egyházkerület gyámintézetének programja. Amikor Székács kézbevette ezt a programot, saját gondolatai köszöntek vissza a megfogalmazott szövegben. S ez annyira fellelkesítette, hogy 1860. október 10-én, tehát 125 esztendője, az egyetemes gyűlés elé terjesztette az általa készített országos programot. Az egyetemes ülés ezt elfogadta és kimondta az egyetemes egyházi gyámintézet megalakítását. Tehát tulajdonképpen ettől az időponttól kezdődően funkcionál, megszakítás nélkül a Gyámintézet, majd mai utódja, a Gyülekezeti Segély.

1860. október 15-én a Gyámintézet kiadta országos programját. Ebből időhiány miatt csak egy mondatot idézek: "Az egyetemes ágostai hitvallású evangélikus egyházi gyámintézet célja: már létező egyházaink s tanintézeteink felségelése, s a hol kívánatik ujjaknak felállítása - s ezen cél, a hívek, bár mi módoni kényszerítése nélküli, egyedül a keresztyén szeretet önkényes áldozatai által kívánja létesíteni." Ennél egyházasabb és szebb fundamentumot nem adhatok őseink ennek a szépreményű szolgálatnak. Úgy hiszem, hogy híek maradtunk ehhez a célkitűzéshez, mert napjainkig így szolgál a Gyülekezeti Segély is. Ezért ünnepeljük meg kellő formában ezt a jubileumot is. A Gyámintézet első elnöke Székács József lett, aki haláláig töltötte be ezt a tisztséget.

III. MUNKÁS ÉVTIZEDEK

Nincs módunk, hogy minden fontosabb állomásnál megálljunk. A Gyámintézet megalakulása után csendben végezte áldásos tevékenységét. A szolgálat új és új embereket hívott el a szolgálatra, kik koruknak megfelelően jó lelkiismerettel, mely egyházhűséggel és legtöbbször áldozatos szívvel végezték a rájuk bízottakat. A "szeretet önkéntes" adományából mind több gyülekezet részesült. Egymás után épültek a templomok, paplakok, iskolák, melyeknek falaiban ott találjuk a Gyámintézet adományát is.

Komoly előrelépést jelentett az a tény, hogy 1884-ben "Gyámintézet" címmel egy időszakos lapot adtak ki, amely amint fejlődésen olvashatjuk -, a "Magyarhoni evangélikus egyetemes egyház Gyámintézet"-ének a lapja lett. Harminc esztendőn keresztül változó példányszámban publikált e lap jelentéseket, híreket, adományokat. Agitált és tudósított, népszerűsítette a gyámintézetet és nem hallgatta el a problémákat sem. Jó szolgálatot végzett a közegyházi tudat elmélyülésében.

Egy mondat erejéig még vissza kell térnünk e lap fejlécére. Ekkor használta először, s itt a Gyámintézet a Gal 6, 10 igehely mellett a Gal 6, 2-t: "Egymás terhét hordozzátok, s úgy töltsétek be Krisztus törvényét". A Gyülekezeti Segély országos előadói pecsétjén ez az igehely van felvéve. "Egymás terhét hordozzátok", a testvéri szeretetnek, a szeretet diakóniájának, a Gyülekezeti Segély szolgálat vezérfonalának igehelye.

Az 1891-94-es zsinat törvénybe iktatta a Gyámintézet szolgálatát. E törvény 1.§-a szerint "A magyarhoni evangélikus egyház egyetemes gyámintézet, mint az egyház intézménye továbbra is fenntartatik." A zsinat tehát kijelentette és elismerte a gyámintézet tevékenységét és annak létjogosultságát. E törvénycikk még nagyobb teret és tevékenységi kört biztosított a Gyámintézetnek.

Időközben a Gyámintézeten belül nőegyletek alakultak, amelyek egyben az egyházi belmisszió munkájának kovászaivá váltak. Így tágult, bővült és gazdagodott, s egyben izmosodott ez a szolgálat.

Természetesen a Gyámintézet is megérezte az akkori magyar társadalom minden belső rezdülését. A hazánkba is betörő szekularizmust éppen úgy, mint a gazdasági válságot, amely 3 millió koldussá tette hazánkat. A többi egyházi munkaághoz hasonlóan a gyámintézet számára is kritikus volt az első világháború, s az azt követő időszak. Köztudott, hogy hazánk evangélikussága nagyrészt azokon az ország-részekén élt, amelyek a Trianoni békekötés következtében elszakadtak Magyarországtól. Így egyszerre lélekszámában is megfogyatkozott egyházunk. Ez a gyámintézet számára is gondot jelentett.

Ugyanekkor kezdődött meg egyházunkban a missziói gyülekezetek szervezése, ez pedig együtt járt templomok, paplakok építésével. Ehhez viszont akkor is sok pénz kellett. S a gyámintézetpénztára is sokszor volt üres. De az eszme tovább élt. S a testvéri szeretetből csodák fakadtak. Újra és újra fellángolt e munkaterület, s újabb segélyeket tudtak folyósítani az arra rászoruló gyülekezeteknek.

Időközben a Gyámintézet felvette a Gustav Adolf Gyámintézet elnevezést. Ez bizonyos odasimulást jelentett nevében is a németországi Gustav Adolf Együlethez. Az viszont tény és elhallgathatatlan e jubileumi megemlékezés során is, hogy a német Gustav Adolf Segélyegylet kezdettől fogva komoly anyagi támogatást, segélyt adott az arra rászoruló gyülekezeteknek a gyámintézeten keresztül.

Tehát az a mai, gyümölcsöző kapcsolat, amely a Gyülekezeti Segély és a két Németországi Gustav Adolf Egyesület között fennáll, történelmi hagyományokon nyugszik. Ennek a kapcsolatnak miltja van. S ha voltak is félreértések korábban a két szervezet között, azokat vessük a múltnak mély kútjába, s csak azt ápoljuk tovább, ami valóban a testvéri szeretet gyümölcséből fakad. Az egymás terhének hordozása legyen előtünk kapcsolatainkban is, s minden mást üzzön ki belőlünk Isten Lelke.

IV. MEGÚJULÁS

A második világháború végén hazánkban alapjaiban új társadalmi rendszer valósult meg. Az egyház előtt is világozássá lett, hogy a régi normák és struktúrák szerint az egyházi élet nem folyhat tovább az eddigi mederben. Megújulásra volt szükség. A megváltozott társadalmi és politikai keretek között az egyház szeretetszolgálatának is más alapra kellett helyezkednie. Így volt ez a gyámintézet összefüggésében is. Amikor társadalmunk-és ezzel együtt egyházunk is eszmélkedni kezdett az új körülmények között, a gyámintézet újra felvette a háború poklában kezéből kiesett fonalat. Az új pénz, a forint megjelenése után, 1946-ban újra megindultak a gyámintézeti gyűjtések, érkeztek adományok. 1950-ben-pedig az az esztendő gazdasági életünket tekintve nem kerül be népünk történelmének aranykönyvébe- a gyámintézet céljaira mégis 140.000,-Ft adomány folyt be. Óriási összeg volt ez akkor! Nem is a hívek áldozatkészségében történt változás, nem is az tette szükségessé egy új struktúrának

a létrehozatalát, mintha attól várt volna az egyház csodát, mindössze az történt, hogy a gyámintézetnek is követnie kellett az egész egyház szervezetében bekövetkezett, szükségesen bekövetkezett változást.

Ennek jegyében tartotta a Magyarországi Evangélikus Gustav Adolf Gyámintézet utolsó közgyűlését, 1953. szeptember 27-én Cellödömölkön. Az itt felvett jegyzőkönyv bizonyossága szerint e szavakkal mondták ki a Gyámintézet megszűnését: "Amikor a 93 éves gyámintézet főnökei, a közgyűlés Isten áldását kívánja a munkát folytató Gyülekezeti Segélyre és annak újonnan megválasztott munkatársaira". Azt hiszem, ennél szebb és testvéribb stafétabot-átadást nem lehet elképzelni.

Ha megemlítettük a gyámintézet első elnökének a nevét, úgy illik, hogy ezen a jubileumon, Istennek hálát adva, munkásságát elismerve és megköszönve, emlékezzünk meg Nagy Miklósra volt zalaegerszegi lelkésztől, aki öt esztendőn keresztül töltötte be ezt a tisztséget, s a gyámintézet utolsó elnökeként szolgált egyházunkban.

Az 1953-as zsinatot nemcsak az jellemzi, hogy megváltozott társadalmi körülmények között ült össze, hanem az is, hogy döntéseit komolyan átgondolt teológiai felismerések alapján hozta meg. Igaz, hogy ezek a teológiai felismerések akkor még csak csírájukban jelentkeztek, de ha az akkor hozott törvények érvényességét tekintjük, mégis azt kell mondanunk, hogy jól előkészített - és pedig teológiailag előkészített - jogalkotások születtek. Így pl. a szeretetszolgálatról alkotott VIII.tc., ahogyan Koren Emil fogalmazta: "hitvallás mellett, hogy a szeretetszolgálat az egyházban nem külön egyesületek és intézmények ügye, hanem az egyház lényegéből fakadó, ahhoz kitéphetetlenül hozzátartozó létforma". VIII. törvény 18-27.§-ai foglalkoznak a Gyülekezeti Segély szolgálatával. Kimondja e törvény, hogy "a Gyülekezeti Segély építő, szervezkedő, vagy nagy szórványú gyülekezeteket segít, hogy istentiszteleti életüket biztosítsa és gazdagítsa." Modern megfogalmazásban, korszerű körülményekre adaptálva tulajdonképpen a régi gyámintézeti célkitűzést foglalták törvénybe.

Megindult tehát az új munkaág szervezése. Az első országos lelkész-vezetője Koren Emil pesti lelkész volt. Országos világi vezetője pedig dr.Fekete Zoltán, aki jelenleg az országos felügyelői tiszteletet tölti be.

1954-től kezdve napjainkig a Gyülekezeti Segély végzi egész egyházunk számára e hasznos feladatot. Közben, 1966-ban az új Egyházi Törvények megerősítették a Szeretetszolgálatról szóló törvénycikket, aláhúзва benne a Gyülekezeti Segély helyét és feladatát, közegyházi szolgálatát.

Istennek legyen hála, e munkaág utolsó 32 esztendeje egyenesen felfelé ívelő tendenciát mutat. Ma is vannak épülő templomaink, gyülekezeti házaink, paplakjaink, amelyeknek az építéséhez igen sok pénz kell. S ma is a testvérek szerepével szolgál ezeken a gyülekezeteken a Gyülekezeti Segély. S bármennyire is segélyszervezete a Gyülekezeti Segély egyházunknak, de egy percre sem feledkezett meg,

mondjam így -, fennállásának 125 esztendejében arról, hogy a közegyházi szellem ápolása és mélyítése szolgáltatának gyümölcse. A Gyülekezeti Segély ma is munkálja és építi ezt a közegyházi gondolkodást, ugyanakkor eredményeiben érzi annak visszatükröződését is.

V SUMMÁZÁS

125 esztendő. Mennyi öröm és mennyi gond! Egyházi tisztánlátás és gyarló emberi intrika. Sok pénz, nagy pénzek és szükségben lévő gyülekezetek. Népegyházi egyházforma és diakóniai látás. Szeretetszolgálat és áldozat.

Nehezen lehet megérteni az első bizonyágtevőket. Mert mai igazságot és mai törvényszerűséget nem lehet visszavetíteni. Ezért most csak nagyon röviden - vállalva annak kockázatát is -, áldott volt a Magyarországi Gustav Adolf Gyámintézet egész szolgálata. Épült, gyarapodott egyházunk szolgálata által, emberek jutottak hitre, szórványok erősödtek egyházközségekké. Ezért a munkáért, mondjam így, szolgálatért, Székács Józseftől kezdve Nagy Miklósig a névtelen munkatársakon legyen Isten áldása és kegyelme.

A mai körülmények között a Gyülekezeti Segély a régiek hitével, egyházszeretetével és hűségével akarja végezni tovább is szolgálatát. A diakónia szelleme vesz körül bennünket, mert mi hisszük, hogy a szolgálatot Isten bízta ránk. Adja Urunk, hogy megfeleljünk küldetésünknek. És akkor sokan áldják az ő nevét.

A Gyülekezeti Segély - és annak elődjének, a gyámintézetnek - 125 esztendő jubileumán tekintszen reánk az egyház Ura, s áldja meg egyházunkat, híveinket, gyülekezeteinket, a nekünk nagyon kedves munkaterületet, a Gyülekezeti Segélyt.

A reám bízott evangélium szolgálatában

(Esperesi beköszöntő)

(Elhangzott Miskolcon, 1985. október 26-án, a Borsod-Hevesi Evangélikus Egyházmege közgyűlésén.)

Amikor mint a Borsod-Hevesi Evangélikus Egyházmege egyhangúlag újonnan megválasztott és beiktatott esperese megkezdem szolgálatomat, úgy érzem, vallanom kell arról, hogyan tekintek új szolgálatomra és hogyan szeretném végezni azt.

Isten kegyelmét és erejét kérve esperesi szolgálatomra, úgy fogadom el, mint ami "énreám bízott". Vagyis nem én kerestem, nem én törekedtem elnyerésére, hanem reám bízták. Amikor valakire valamit rábíznak, az mindig feltételezi a bizalmat. Ha valakire rábíznak valamit, azzal a szándékkal és feltevéssel tesszük, hogy az illető el fogja végezni a rá bízottakat, meg fog felelni megbízatásának. Tehát a megbízatás és a bizalom elválaszthatatlanok egymástól.

Köszönöm Dr. Nagy Gyula püspök úr igehirdetését és szolgálatát, amellyel beiktatott esperesi tisztségembe; és bizalmát, amellyel - mint egykori első teológiai tanítványai egyikét - egyházmegeyénk munkatársává fogadtam. Köszönöm egyházmegeyénk gyűlekezeteinek és lelkész társainak egyöntetű bizalmát, amellyel erre a megtisztelő, de nem könnyű szolgálatra megválasztottak. Köszönöm - két területen is - közvetlen elődöm, Szebik Imre esperes úrnak egyházmegeyénk nevében is egy évtizedes esperesi szolgálatát, valamint azt a szeretetet és bizalmat, amellyel mindkét területen átadta a szolgálat stafétáját. Abaffy Gyula esperes helyettes úrnak is testvéri szívvel köszönöm, hogy a váltás időszakában régi tapasztalatával intézte egyházmegeyénk ügyeit. Szeretettel kérem elnöktársam, Szalipszki Endre egyházmegeyei felügyelő úr további hűséges szolgálatát, hogy jó egyetértésben végezhessük közös munkánkat.

Négy hónap telt el csupán miskolci szolgálatom megkezdése és a mai beiktatásom között. Bár több mint három évtizedes lelkészi szolgálat áll már mögöttem, Miskolcon és a megyében mégis új emberek szántak. Köszönöm azt a bizalmat, amellyel államunk és társadalmunk részéről Komlósi Imre egyházügyi titkár úr, a város, valamint a Hazafias Népfront megyei és városi vezetői fogadtak, mint a megyében és városban új embert. Szeretnék a bizalomra bizalommal és társadalmunkban hűséges munkával válaszolni.

1. Az előlegezett bizalom megköszönése után arra figyelek, ami reám bízott. Ez pedig az esperesi tisztségemben is az evangélium. Vagyis az a jó hír, hogy Isten szereti a világot, az egész teremtettséget, és benne az embert. Minden gondjával, bajával, gyötrő nyomorúságával együtt. Bűnei ellenére. Ezért szánta meg és szeretetéből halálra

adta érte Jézus Krisztust. Jézus Krisztust, a testté lett Igét, az emberré lett Istent, aki nem uralkodni jött, hanem szolgálni. Aki nemcsak tanította a szeretetet, hanem életével és halálával megmutatta, hogy mi a szeretet. Aki feltámadásával bizonyította, hogy a bűnnél nagyobb a bűnbocsánat, a halálnál az élet. Joggal mondja Luther, hogy "aki az evangéliumot akarja hirdetni, hirdesse a Krisztus feltámadását. Ez hitünk fő tétele. Mert ha nem volna feltámadás, akkor se vigasztalásunk, se reményünk nem volna. Akkor minden más, amit Krisztus tett és szenvedett, hiábavaló volna." Amikor az evangéliumot hirdetjük, akkor az élő Jézust hirdetjük!

Pál apostol 1 Tim 1, 11-ben - a mindennapi fül számára kicsit szokatlan kifejezéssel - ezt az evangéliumot a "boldog Isten dicsőségéről szóló evangéliumnak" mondja. Ugyanazt a kifejezést használja, amit Jézus használ a Hegyi Beszéd "boldogmondásai"-ban. Itt Jézus nem valami érzeltről, kellemes kedélyállapotról beszél a boldogság ürügyén, hanem lelki szegényekről, sírókról, szelídekről, az igazságra éhezőkről és szomjazókról, irgalmasokról és tiszta szívűekről, valamint a békét teremtőkről. Vagyis emberi életünk mindennapjairól. Amelybe beletartozik az öröm mellett a könny is, de amit a másokhoz és egymáshoz való viszonyunk, kapcsolatunk irányít és határoz meg. A boldogság eszményét sokan a szerencsében, a gazdagságban, a felhőtlen gondtalanságban gondolják elérhetőnek, pedig mindnyájan tudjuk, hogy bár bizonyos külső feltételek nélkülözhetetlenek a kiegyensúlyozott élethez, az ember boldogsága csupán úgy lehet, ha rendben van az élete az emberekkel és önmagával. Isten éppen úgy tesz boldoggá bennünket, hogy Jézus Krisztusban megbékéljünk velünk és általa megbékéltet bennünket egymással és önmagunkkal, s egymásra bíz bennünket.

A boldog Isten dicsőségéről szóló evangélium éppen az a jó hír, hogy az Isten számára nem mindegy, hogy hogyan él az ember ezen a földön. Isten dicsősége pedig Jézus Krisztus szeretetében és diakóniájában jut érvényre. Ez bízott reám új tisztsgémben is.

Ennek az evangéliumnak a tartalma Jézus Krisztus keresztdöszata. Nem egy tanítás, hanem Isten szeretetének a meghirdetése, közhírré tétele. Isten szeretete Jézus Krisztusban a miénk. Jézusban, aki nem ítél, hanem megbocsát, nem gyűlöl, hanem szeret, nem uralkodik, hanem szolgál, nem pusztítja el a bűnöst, hanem önmagát adja érte.

Figyelemre méltó, hogy az apostol milyen összefüggésben szól a már előbb idézett helyen. Azoktól óv, akik felesleges vitákkal és tévtanításokkal töböt törődnek, mint Isten üdvözítő tervének a megismerésével. És ezért elhomályosodik előttünk Isten akaratának a célja: "a tiszta szívből, jó lelkiismeretből és a képmutatás nélküli hitből fakadó szeretet" (1 Tim 1, 5).

Amikor most új szolgálatba állok, akkor nem az eddigi szolgálatomnak a tartalma lett más, mint ami eddig volt,

hanem a keretei és az általa reám bízott feladatok köre bővült. Túlnőnek egy gyülekezet határain, egy egyházmegyét ölelnek át, amely lélekszámban ugyan nem nagy, de amely két közigazgatási megye területére terjed. Továbbá most már nemcsak a reám bízott evangélium továbbadásáért vagyok felelős, hanem a reám bízottak szolgálatáért is.

2. Ezért először is lelkész társaim és szolgatársaim felé fordulok kérő szóval. Kérem, buzdítom és bátorítom szolgatársaimat Jézus Krisztus evangéliumának hűséges meghirdetésére és továbbadására. Nem véletlenül fogalmazta így Luther 95 tételének 62. tételét: "Az egyház igazi kincse az Isten dicsőségének és kegyelmének legszentebb evangéliuma". Mert képmutatás nélküli hit csak az evangélium meghallásából és befogadásából fakad. Ma is ott vannak és ott lesznek élő hitű gyülekezeteink, ahol az evangéliumot, a teljes és tiszta evangéliumot hirdetik! Nem dogmát, nem vallásos tantételeket, hanem azt a felszabadító örömhírt, hogy Jézusban szeret az Isten, megbocsátja bűneimet és megújítja életemet. Azért az igazi kincse az egyháznak az evangélium, mert benne és általa tapasztaljuk meg, éljük át naponta, hogy "Jézus Krisztus tegnap, ma és mindörökké ugyanaz" (Zsid 13, 8). Ma is az Ő sebei árán gyógyulunk meg. Ma is az Ő - érettünk hozott - áldozata békít meg Istennel. Hogy Jézus Krisztus tegnap, ma és mindörökké ugyanaz, - ez nem egy időtlen eszme, hanem mindenkor érvényes, erőt adó és élő valóság. Nemcsak tegnap, de ma is és holnap is lehet szeretetéből, bocsánatából és kegyelméből élni. Ez éppen az evangélium.

3. Az evangélium hűséges továbbadása állandó elmélyült teológiai munkát igényel. Egyszerűbben fogalmazva: állandó tanulást. "A jó pap holtig tanul" - nem szállóigévé lett üres közhely csupán, hanem az evangélium hirdetésének kívánalma. Hogy ne tévtanokat hirdessünk, ne fecsegjünk a szószéken, ne üresítsük meg az élet beszédét. Az ige hirdetésre áll, hogy "ez a kincsünk cserépedényekben van, hogy a rendkívüli erőt az Istennek tualjdonítsuk, és ne magunknak (2 Kor 4, 7). És azt is vallom, hogy "senki sem mondhatja: Jézus Úr, csakis a Szentlélek által" (1 Kor 12, 3). Vagyis a Szentlélek hitet teremtő munkájában szuverén Úr, ott és akkor munkálkodik, ahol és amikor akar. Mégis úgy tetszik a Léleknek, hogy ott fú, ahol az igt, az evangéliumot hirdetik, nem pedig csak üres vallásos szólamokat. Mint az egyházmegye lelkési munkaközösségének vezetője, szeretettel kérem minden szolgatársamat, hogy ösztönözzük egymást állandó továbbtanulásra, az igében és a teológia tudományában való elmélyülésre. Tanulva tanítsunk és tanítva tanuljunk. Egymást is és a reánk bízott gyülekezeteket is.

4. Komolyan törekszem arra, hogy ne csak törvénytisztaság kötelességem legyen, hanem megvalósulhasson közöttünk, hogy "az esperes az egyházmegye lelkészeinek pásztora".

Elsősorban nem hivatali ügyintéző, hanem lelkipásztor szeretnék lenni. Tudom, hogy ehhez elsősorban nekem van szükségem nyitott és testvéri szívre. Mivel mindnyájan már régóta szolgálatban álló lelkipásztorok vagyunk, tapasztalatból tudjuk, hogy sokszor milyen hosszú és nehéz az út "lélektől lélekeig". Ezért szeretettel kérem minden szolgatársamat, hogy rövidítse meg és könnyítse meg maga is azt az utat, amely szívétől szívig vezet. Fogadjanak engem is nyitott szívvel és bizalommal.

5. Nem csinálók azonban titkot abból, hogy a rendet szeretem. Az evangéliumhirdetés, vagyis a kegyelem és a szeretet nem zárja ki a rendet és fegyelmet, hanem egyenesen igényli és teremti. Pál apostol arra int, hogy a gyülekezetben minden szépen és rendben történjék (1 Kor 14, 40). Sőt összekapcsolja a hit szilárdságát és a rendet: "örömmel látom a köztetek uralkodó szép rendet és Krisztusba vetett hitetek szilárdságát" (Kol 2,5). Mind a külső, mind a belső rend velejárója a Krisztusban rendezett életű embernek és gyülekezetnek. Megvallom őszintén, nem vagyok lelkes híve az adminisztrációs munkának, különösen a feleslegesnek. De éppen azért, hogy a torlódó és késedelmes hivatali munka ne terhelje le és ne gátolja tulajdonképpen munkánkat és feladatunkat, szeretettel kérek mindenkit a jó rendre és a fegyelmezett munkára.

Arra töreksem, hogy a szeretet és a tanácsoló lelkipásztori szó irányítson abban a feladatomban, hogy "lelkész-társaimat és munkatársaimat kötelességük teljesítésében támogatom, közöttük a testvéri egyetértést munkálom". Ebben is kérem mindenki segítségét. Ne keverjük össze a kegyelmet és a fegyelmet, a szeretetet és a kötelességet, a jó rendet és a rendetlenséget, lazaságot, a szabadságot és szabadosságot.

Nehogy félreértés legyen, amit a gyülekezeti jó rendről mondtam, az nemcsak a lelkészekre és egyéb szolgálatban állókra érvényes, hanem a gyülekezet minden egyes tagjára, az egész gyülekezetre. Mert nemcsak a hanyagul végzett lelkipásztori munka rombolja a gyülekezet jó rendjét, békés életét és az evangéliumhirdetés szolgálatát, hanem a széthúzás és pártoskodás, az ítélkezés és szeretetlenség, a felelőtlenség és közömbösség is.

6. Megnövekedett "gyülekezetem", az egyházmegye gyülekezeteinek gondjait, problémáit, terveit és örömeit is igyekszem a szívemre ölelni. Eddigi szolgálatom során ez az ötödik egyházmegye, amelyikben szolgálok (beleértve segédlelkészi éveimet is). Közülük kettőben hosszabb időt is eltöltöttem: a Budai egyházmegyében 9 évig, a Bács-Kiskun megyei egyházmegyében 21 és fél évig szolgáltam. Ez utóbbiban 18 évig Gyülekezeti Segély előadó, és közel másfél évtizedig espereshelyettes is voltam. Így elég sok gyülekezet életét ismerhettem meg közelebbről is. Sok tapasztalatra tehettem szert. Többek között a sok közös

vonás mellett azt is jól láthattam, hogy minden gyülekezetnek megvan a maga sajátos arculata. Egyházmegyénkben még csak most kezdem majd megismerni gyülekezeteink sajátos arculatát. Van azonban néhány dolog, amiben egymást még alig ismerve is egyek lehetünk és egyetérthetünk.

a/ Az első az, amit lelkész társaimnak már más nézőpontból a szívére helyeztem. Most gyülekezeteinknek hadd fogalmazzam így: Ott vannak és ott lesznek élő hitű gyülekezeteink, ahol az evangéliumból élnek. Nagyon nagy dolog, ha egy gyülekezet szereti és rendben tartja templomát. Buzdítok is minden gyülekezetet erre, mert magam is nagyon szeretem a templomot, főleg azt, amelyik tiszta és rendben van tartva. De a templom csak kerete és szállásadója Isten üdvözítő evangéliumának. Nagyon nagy dolog a gyülekezet múltjának és hagyományainak a megbecsülése. Bár csak jobban ismernénk gyülekezetünk és egyházunk múltját. De a tegnapi kenyérből (bibliai szóhasználat: manából) ma nem lehet megélni. Csak abból a kegyelemből, amely ma is eléri a szívemet. És abból az igéből, amely ma szólít meg engem és engedelmességre indít.

b/ Egyé kell válnunk abban is, hogy túlnézzünk és túllássunk gyülekezetünk határain. Erre nemcsak nekem, mint az egyházmegye egyik vezetőjének van szükségem, hanem gyülekezeteinknek, mint közösségeknek is, és azon belül az egyes tagoknak is. Fel kell adni a szűk, provinciális gondolkodást, amely csak önmagát látja és csak önmagával törődik. Egységben kell látnunk a gyülekezeteket a többi gyülekezettel, egyházmegyén belül és azon kívül is. Az egész testet kell látnunk, nemcsak a tagokat. Krisztus teste egységében kell látnunk gyülekezetünket. Beletagolódva az egyházmegyén és egyházkerületen át a Magyarországi Evangélikus Egyház egészébe. Egyházmegyénk nem külön test, hanem egy tagja az egész testnek. Utunk a Magyarországi Evangélikus Egyház útja. Teológiánk a közösen kimunkált diakóniai teológia. Ennek tudatosítása egyházmegyénkben különösen is fontos. Hiszen híveink egy nagy része szórványhelyzetben él. Nemcsak olyan falvakban és városokban, ahol nincs helyben templom, és csak kevés evangélikus él, hanem bizonyos szempontból Miskolcon élő gyülekezeteink és híveink is egy hatalmas város szórványhelyzetében élnek.

c/ Szórványorshban pedig csak úgy lehet megmaradni, ha az evangéliumból élve tudatosan keresem és vállalom a közösséget, a gyülekezetemmel is, az egyházmegyémel is és egyházam egészével is. Hadd kérjem hát egyházmegyénk gyülekezeteit és tagjait: keressük egymást, szeressük egymást és vállaljuk egymást! Hordozzuk egymást közös hitben, szeretetben, szolgáló közösségben!

d/ Evangélikus identitásunkat megőrizve, a Krisztus testének egységében kell látnunk egyházunkat a világ evangélikusságának és a világ keresztyénségének közösségében is. A Lutheránus Világszövetség tavalyi budapesti nagygyűlése egészen kézzelfoghatóvá, megtapasztalhatóvá és

átélhetővé tette számunkra, hogy mit jelent a világ evangélikusságának nagy családjába tartozni. A személyes kapcsolatokon túl az a tény, hogy D.Dr. Káldy Zoltán püspök-elnök lett az LVSz elnöke, még közelebb hozta hozzánk evangélikus testvéreinket, akikkel így is rendszeresebbé lett a kapcsolatunk.

e/ Evangélikus identitásunkat megőrizve a más felekezetekben élő keresztyén testvéreinkkel is építeni és mélyíteni kell a testvéri kapcsolatokat, - a meglévő és megoldásra váró nehézségeket és feladatokat sem elhallgatva. Mi azzal a hitbeli látásunkkal igyekszünk gazdagítani az anyaszentegyház közösségét, amire Krisztus vezetett el bennünket. És azzal a szeretettel igyekszünk szolgálni az ökumenében, amely az evangéliumból fakadó Krisztus-hitünknek a gyümölcse. Nagy megtiszteltetés számunkra, hogy Dr. Nagy Gyula püspököt, egyházkerületünk püspökét az LVSz felkérte a decemberben kezdődő evangélikus-református világdialógus bizottságának társelnökként való vezetésére. Több évtizedes értékes ökumenikus munkájának a megbecsülése ez az újabb szolgálata is.

7. Az evangélium hirdetésének komolyan vétele nem jelenthet beszűkülést valamilyen ún. vallásos szférába. Először is, mert Jézus Krisztus az egész világért áldozta oda magát. Másodsor, mert az evangélium által teremtett hitből fakadó szeretet mások sorsának a felvállalására indít.

Tudatosan és örömmel vállalom, hogy szeretett magyar hazámban szolgálok az evangéliummal. Vagyis azokra a gondokra, problémákra és feladatokra nézve kell keresnem és hirdetnem az evangélium üzenetét, amelyek az itteni életünkben vetődnek fel. D.Dr.Káldy Zoltán püspök-elnök, mint az LVSz elnöke, első genfi jelentésében ezt így fogalmazta meg: "Az evangélikus egyházak Kelet-Európában olyan társadalmakban élnek, amelyek társadalmi, gazdasági és politikai rendszerüket a marxista-leninista ideológia alapján építik. Ezek az egyházak ilyen körülmények között éltek az utolsó negyven évben. Hitük, szeretetük, reményességük próbára volt téve. Hűségesek maradtak Krisztushoz, és közben nem szigetelődhettek el. Sok kihívásra kellett válaszolniuk. ... Bízunk kell bennük és kérnünk kell őket arra, hogy a Világszövetség életét a saját tapasztalataikkal gazdagítsák. ... A Kelet-Európában élő egyházak Istennek azt az ajándékát kaphatták, hogy Istennek örök ígését egy másik oldalról, sajátos történelmi helyzetükben értették meg, és ez lehet a többi egyházak számára az ő sajátos hozzájárulásuk." (Ev.Élet, 1985.okt.13.3.old.)

Itt Borsod és Heves megyében élve kell nekünk az élet által felvetett kihívásokra felelnünk. Más szavakkal: az itteni életünk által felvetett feladatokat kell megoldanunk. Az öregség terhe, a nyugdíjaskor problémái, a magány, a családi életek rendezetlensége és felbomlása, a mindig meglévő nemzedéki kérdés mai sajátosságai, a különböző

kísértéseknek kitett fiatalok, az iszákosság, a munka-
erkölcs milyensége, a környezetvédelem, a jó értelemben
vett és tettekre indító lokálpatriotizmus (aminek hiánya
olykor gond a rövid idő alatt sokszorosára megnövekedett
Miskolcon), a hatalmas lakótelepeken élő emberek közössé-
gi hiánybetegsége, a nacionalizmustól mentes pozitív haza-
szeretet, az egész világra kiterjedő gazdasági nehézségek
és infláció reánk nehezedő terhei - s még hosszan folytathatnánk a sort; - ezek olyan gondok és megoldásra váró feladatok, problémák, amelyekről mi, mint keresztyének sem vagyunk mentesek. A mi gyülekezeteink sem üvegházakban élnek, hanem társadalmunkban és gyülekezeteink tagjai egyúttal népünk dolgozó állampolgárai is.

Nekünk Jézus Krisztus evangéliumából élve és azon tájékozódva kell keresnünk, hogy hogyan segíthetünk másoknak, egyes embereknek, családoknak és népünk egészének.

S mint keresztyének nem lehetünk közömbösek, amikor látjuk, hogy Isten teremtett világát fenyegeti a pusztulás. Korunkban sajnos így is fogalmazhatunk: a teljes pusztulás. Ezért munkálkodunk hitünkéből fakadó felelős szeretetünkkel azon, hogy a bizalom, és ne a feszültségek erősödjenek az egyes népek között. Nemcsak Kelet és Nyugat, de Észak és Dél viszonylatában is. Mert világviszonylatban nemcsak különböző társadalmi rendszerek és berendezkedések, különböző ideológiák és világnézetek, katonai és gazdasági csoportosulások, hanem a jólét és a nyomor, a túltápláltság és az alultápláltság, sőt éhhalál is megosztja Földünket. A keresztyének egymáshoz való közeledése és a más meggyőződésen lévők egymás iránti kölcsönös megbecsülése hídépítéssé lehet sokszorosán megosztott és fenyegetett világunkban.

A magam részéről azon munkálkodom, hogy esperesi szolgálattal is minden jó és nemes törekvés segítője legyek a megyében is, és a megyeszékhelyen is.

+

Bevezetőmben az előlegezett bizalomról szóltam. Hogy ennek a bizalomnak megfeleljek és megbízatásomnak eleget tudjak tenni, tisztelettel és szeretettel kérem egyházi felsőbbségem irányító, tanácsoló segítségét és további bizalmát, a gyülekezetek, lelkésztársaim és munkatársaim befogadó, együttműködő szeretetét. Hogy szolgálatom és szolgálattal ne csak emberi jószándék maradjon, hadd forduljak mindenkire a páli kéréssel: "Imádkozzatok egyúttal értünk is, hogy az Isten nyisson előttünk ajtókat az igének, hogy szólhassuk a Krisztus titkát" (Kol 4, 3).

Sárkány Tibor

BARÁTH PÁL

1908-1985

1985. június 17-én hunyt el Baráth Pál, a nemescsói gyülekezet nyugalmazott lelkésze, a néhai Vasi-Közép Egyház-megye volt esperese, több közegyházi tisztség viselője.

Baráth Pál 1908. január 17-én született Nemeskocson, Vas megyében, népes családban, istenfélő, dolgos szülők gyermekeként. Mikor nyugdíjas éveire Budapestre került, ahol leánya él, testvéreivel, híveivel, barátaival, munkatársaival való kapcsolatát híven ápolgatta. Ez a ragaszkodás, hűség jellemezte azt a családi légkört, amelyben élete első idejét töltötte. A gazdasági válság idején az anyagiakban nem túlságosan bővölködő családnak két gyermeket kellett taníttatni. Pál fiuk, aki a soproni líceumban mindig az elsők között volt, tanulmányi tekintetben instruált, részben mert igényelték azok, akiknek kedvenc tárgyaiban nehézségeik voltak, részben mert így akart a család terhén könnyíteni.

Tanulmányait a Hittudományi Karon ugyancsak Sopronban fejezte be. Vallotta, hogy hivatástudatból lett lelkész, hivatása tudatában küzdött meg azokkal a nehézségekkel, amelyek pályáján vártak rá, többek között a kényszerű magányt is egy kis faluban.

Körmenden volt segédlelkész magasigényű principális mellett, elismerten. Körmend után az őriszentpéteri szervezkedés nehézségeit élő, nagy szórványterületnek lett a gondozójává. Nemescsóra 1933. július 26-án iktatták be.

Körmenden találta meg a házastársát, Jakab Magdolna tanárnőt, akinek emlékét korai elvesztése után oly híven őrizte és ápolta. Vesztesége még közelebb hozta az emberekhez, családjá lett a gyülekezete, a lelkésztársai, a barátai, valamint azok családjá. Széleskörűen ismerte, tanácsolta, imádságában Isten elé vitte mások gondját-baját. A kapcsolatteremtés és tartás látogatásokban megnyilvánuló módját messzemenően gyakorolta nemcsak addig, amíg Nemescsón és filiális községeiben éltek a hívei, hanem akkor is, amikor közülük többen Kőszegre vagy Szombathelyre kerültek. Mikor nyugdíjas éve alatt visszavisszajött Vas megyébe, gyümölcsözően ismétlődtek ezek a találkozások. A hivatástudatból lelkész nemcsak addig lelkész, amíg nyugdíjba nem megy. Ő is úgy érezte magát igazán otthon Budapesten, hogy szolgálati területet kínáltak fel az egyik gyülekezetben. Ott prédikált és házi áhítatokat tartott. Először talán furcsán néztek egy idős, idegen papra, de többen hamar megértették, hogy neki ők nem idegenek, hanem testvér a Jézus Krisztusban. Tapasztalat, hogy Isten ezen szolgálata során is áldást osztott.

A nemescsói kedves templomának kilincset szorította a keze, amikor hirtelen eszméletét elveszítve kórházba, majd az Üllői úti szeretetotthonba került. Isten még itt is megadta neki, hogy szolgálhasson. Az otthonban a társainak még prédikálhatott, és a köztük szövődött barátság révén "szeme" lehetett a szobatársának, a világtalan kőbányai presbiternek.

A nemescsói templomban búcsúzott tőle gyülekezete, szerettei, barátai igen nagy számban. Fehér Károly esperes hirdette az igét. Igehirdetése textusát a megboldogult hagyta meg: "Mert nékem az élet Krisztus, és a meghalás nyereség!" Fil 1, 21. Mikor valaki azt vallja: "Nékem az élet Krisztus", arról vall, ami neki személyes belső ügye, közvetlenül nem tartozik másra. De van ezzel együtt az életnek egy másik része, amelyben ez tárul mások felé: ez a szakadatlan felelősségben és hűségben végzett szolgálat. Istennek köszönjük meg, hogy Baráth Pálban ez a kettő megvolt, és együtt volt. Így őrszi emlékezetét leánya és annak családja, gyülekezete, munkatársai, barátai és rokonsága.

id. Szabó Lajos

1 Jn 5, 1-3

1. Az alapige értését és üzenetét alapozó néhány szótári adat

A "pász" (=mindenki, minden) kizárja a kivételt. GENNAÓ=nemzeni, szülni, pass.-ban születni. Két különböző alakja közül az egyik kifejezi a szülőt, tehát Istent, az Atyát. Az ő csodája a Krisztusban hívő ember. Mindig a hit a csoda, és nem a hitetlenség! A hithez Isten kell. A hitetlenséghez elég a világra jönnünk. - A passzív alak alanya is Isten. Az ő csodája az újjá "született" ember. Az emberileg teljesen lehetetlen csak Istennek lehetséges. - AGAPAÓ= szeretni, kedvelni valakit áldozat árán, tehát önzetlenül, a viszonzás várása nélkül. - GINÓSZKÓ= felismerni, megismerni, megtapasztalni. Itt nagyon fontos ez a fokozásszerűen tárgított jelentés! - POIEÓ= csinálni, tenni, teljesíteni, gyakorolni, megvalósítani. - TÉREÓ= megtartani, megőrizni, vigyázni valamire, követni, betölteni.

2. Írásmagyarázat néhány gondolattal kiegészítve. - Kár, hogy az új fordításban vonatkozó névmás lett az eredeti jelentésében hangsúlyos "pász"! Ez zárja ki a kivételt azok között, akik hisznek és annak megfelelően élnek. Az ilyen nagy lehetőség és változás titka Isten maga. Hitvallásos megfogalmazása ez: Jézus a Krisztus. Mindenki, akinek szívében töretlen ez a meggyőződés, hite által tapasztalata, életvitelében pedig fundamentoma ez a hitvallás, a legnagyobbat kapta. Az tudja, Atyja él a mennyben. Nem az ellensége, hanem Atyja, igaz barátja, Ura és testvére. Isten páratlan szeretetlépését ne árnyékoljuk be, ne törpítsük semmivel. Ragyogjon napnál fényesebben a híveknek és általuk sokaknak!

Isten szeretetlépésének nem lehet más visszhangja, csak az iránta való szeretetünk. Magas hőfokon legyen az folyamatos! Örökre időszerű: "Istent mindennél jobban kell szeretnünk!" Ennek a szeretetnek azonnal igaznak kell lennie a testvérszeretben is. Mind a hitben testvérek, mind pedig - általában - az embertestvérek szeretésében. Aki szereti Istent, szeresse a testvérét is! (4, 21)

Külön is hangsúlyozzuk: a testvéri szeretetnek messze túl kell lépnie, sőt áradnia a hittestvéri szeretet határán. Annak igaznak kell lennie: "nemcsak a keresztyén testvérek között, hanem az emberi közösségek hullámgyűrűként távoluló köreiben, el egészen az emberiségig, és nem csupán a világ hitrejutásáért, üdvösségéért, hanem az emberek földi életéért is!"

(Veöreös: János levelei, 287.o.)

Az Isten iránti szeretet nem pusztán vallomás, érzelem vagy élmény, hanem akaratának rendületlen cselekvése. Közelebről: engedelmesség parancsolataival szemben. Gyakorlásában pedig olyan tettek sora - emberek között és javukra -, amelyekben kedvét leli Isten. Tudjuk, a parancsolatokat a szeretet kettős és nagy parancsa fogja össze. A szeretetnek gyakorlása pedig óriási, erők feletti feladat! Mégsem lehetetlen elvárás Isten részéről. Erre mutat ez a bátorító, ez a vigasztaló üzenet: "az ő parancsolatai nem nehezek!". Persze, ha valaki önmagára hagyatkozva vág neki, hamar kiderül: "Önnön erők csak délibáb". Az Úrral való közösségben azonban, azaz a Neki rendszeresen ajtót nyitó hitben lehetséges a lehetetlen, "könnyű a nehéz!".

3. AKI HISZI, HOGY JÉZUS A KRISZTUS,

bizonyosra veheti: helyesen hisz. Nyugodt lehet afelől, hogy hite Isten szerint való. Krisztus Urunk tanításával egyező, összecseng azzal. Azt is mondhatom: Isten ígéje szerint hisz. Abban a Krisztusban hisz ugyanis, akit az Atya maga bizonyított meg Szentlelkével a megígért Messiásnak. Úgy, ahogyan Urunk erről bizonyítást tett Lukács szerint: "Az Úr Lelke van énrajtam, mert felkent engem, ... azért küldött el, hogy ... hirdessem az Úr kedves esztendejét." Aki ezt hiszi, hisz az egyetlen Úrban. Hisz a valóságos Istenben, a valóságos emberben. Hisz abban, aki volt, aki van és aki eljövendő.

a. / Aki őbenne hisz, valóban új szív, új elszánás, új engedelmesség megajándékozottja. Erre mutatnak a szül, és született kifejezések. Az a szív, amelyiket magunkkal hoztuk a világra, hit nélkül való, képtelen is arra. Az a szív sokkal készségesebben barátkozik a gonosszal, mint Istennel. Annak a szavára figyel gyorsabban akkor is, amikor fűt-fát ígér, akkor is, amikor ijeszt és fenyeget. Az a szív kemény, konok, önző, szeretetlen. Hadilábon áll Istennel, emberekkel. - Csak az újjá szült, Krisztusért és Krisztus által újjá teremtett szívben van bizodalom Isten iránt. Csak az békül ki akaratával. Az szánja el magát az akarata iránti engedelmességre és cselekszi azt. Ehhez valóban az Atya szeretete, Krisztusban igaz irgalma, és Lelkének hatalma, csodája szükséges! Ez bizony nem magyarázkodás dolga, hanem azé a hité, amelyikkel megragadjuk.

b. / Aki hiszi, hogy Jézus a Krisztus, bizonyosan szereti is Istent. Szereti, mert a tőle kapott szeretet alapján képes erre. Sűrűn tapasztalt és folyamatosan éltető jósága legelső visszhangja nem lehet más, mint a vizontszeretet gyakorlása. Annak születése és boldog folytatása. Ez a szeretet megszabadít bennünket az olyan szellelbélelt mondókéktől, amelyekkel az Isten iránti szeretetet próbálgatjuk pótolni. Annak az áldozatos gyakorlását. Csupán ez a vizontszeretet lehet alap, indíték, szavatosság minden ügyünkben, életvitelünk és viselkedésünk erkölcsi veretében. Bizonyos, hogy ez nem lehet pusztá érzelem, csáló és öncsaló vallomás, hanem csak hálából fakadó tettek, áldo-

zatok sokasága. Mégis bátrabban tegyünk hangsúlyt erre: ne hiányozzék, mert nem hiányozhat Isten iránti szeretetünkben sem az érzelmi töltés. E nélkül aligha lesz imádat, magasztalás-jellege ennek a szeretetnek. Talán a bizalom, a könyörgés bátorsága, a jóra való készség is csorbát szenved az érzelmi gazdagság hiányában!

c. Aki hiszi, hogy Jézus a Krisztus, okvetlenül szereti a testvérét is! Istennel együtt. A hitben testvérét és ember-testvérét egyaránt. Mai igénk meggyökerezetheti szíveinkben ezt a kölcsönösséget: egyszer a testvérszeretetnek kell jelezni Isten iránti szeretetünket, máskor Isten iránti szeretetünk tartóssága tanúskodhat testvérszeretetünkről. Nem szükséges feloldanunk ezt a dialektikus feszültséget! (Vö. 4, 21-et 5, 2a-val!). Egész életre vegyük komolyan, hogy a két szeretet valójában egy szeretet. A kettőt akkor sem választhatjuk el, ha a gyakorlati megkülönböztetésük néha bizony nem indokolt. Egyik nem volt, nincs, és nem lesz a másik nélkül. Erre a ránkbizottakat is tanítanunk kell, és ebben a tanításban óriási szerepe van a személyes példaadásunknak. Hamar számítássá, hátsó szándékkal terheltté, érdeké silányul az emberek iránti szeretetünk Isten szeretete nélkül. Hasonlóan súlytalan, csalóka és csaló vallásoskodássá válik Isten iránti szeretetünk, ha valóságára ráfófol az emberszeretetünk hiánya.

d. Aki hiszi, hogy Jézus a Krisztus, betölti Isten akaratát. Azt, amelyik félreérthetetlen, gyermekien egyszerű a parancsolatokban, de mindig bukással fenyeget a gyakorlatban. Két irányban is. Rabul ejthet a farizeusi, a képmutató kegyesség. A másokat ítélgető és megvető, esetleg fölényesen föléjük kerekedő "kegyetlen" kegyesség. Máskor a tehetetlenségünk szülte kétségbeesés, az "erőnk magában mit sem ér" kínja, nyomorúsága verhet bilincsbe. - Amikor azonban a Krisztusba vetett hitünk által ő maga lakhat szíveinkben, öröme, hálára, áldozatokra, tettekre készítő módon lehetségessé válik a lehetetlen. A törvény betöltése - tartalmilag sohasem lehet az más, mint a szeretet - Isten-szeretet és emberszeretet egyszerre, elválaszthatatlanul! Így válik tapasztalattá: "könnyű a nehéz!" (E.É. 121, 7-ből). Ilyen értelemben próbáljuk meg mindnyájan - gyakran bizony vereséges hívei, drága áron megváltott gyermekei - ma újra örömhírként, evangéliumként hallani: parancsolatai nem nehezek! Hol van Urunk, hol a hitünk, hol van a szeretetünk, ha csak vereségre futja? - Ilyen biztatásban is tetőzhet igénk üzenete: Fel a fejjel, Isten népe! Mivel Neki - Urunknak megy, vele és általa lehetséges és kell, hogy nekünk is menjen. Ideje, hogy tudatosan tudjuk és éljük: kiben hiszünk és mit hiszünk!

Szabó Gyula

Szentháromság ünnepe utáni 9. vasárnap

Zsid 3,12-14

A szöveghez

A 11. vers az Úr válasza a pusztában vándorló, reményét veszített, Istentől eltávolodott nép zúgolódására és Mózes kéréseire. A nyugalom helyére, az ígéret földjére nem mehet be a nép. És ehhez kapcsolódik igénk első szava: vigyázatok! Szinte azt üzeni nekünk: vigyázatok, mert rátok is ez a sors várhat. Hiszen az Újszövetségben élő embert ugyanaz a veszély fenyegetheti, mint az Ószövetség emberét: elszakadhat az élő Istentől. A figyelmeztetés után hangzik az indoklás is. Az embernek Istentől való elszakadása a szív indulatában fogalmazódik meg. És itt nem morális, erkölcsi gyengeségre kell gondolnunk, nem arra, hogy nincs semmi "tartás" az emberben, hanem ennél sokkal alapvetőbb problémára. Az ember csak önmagára néz és elfordul Istentől. Ez hozza magával a többi vétséget. Jer 16,12-ben olvashatjuk: "megátalkodott gonosz szívek szerint éltek, és nem hallgattok rám." Hitetlenség, megkeményedés a jellemzője a gonosz szívnek. Az önző, gonosz indulat. Tagadja az ember Isten akaratát, tagadja a szeretet parancsát. És minden tagadása, minden "NEM" kimondása Istentől távolítja el. Ez keseríti meg szívünket.

Vigyázatok egymásra is, szólít föl a 13. versben a levél. Szükséges a gyülekezet tagjai között az erősítés, a buzdítás. Hiszen az Isten ígéjével való naponkénti foglalkozáshoz (ApCsel 17,11) és a közösséghez (ApCsel 2,46) hozzátartozik a naponkénti figyelmeztetés és a bátorító buzdítás (1 Thesz 5,11). Hiszen Isten kegyelmi idejében élünk és szól a figyelmeztetés: addig használd ki az időt, amíg tart a ma. Önmagunk körében élve, önmagunkon túl nem látva sokszor a kísértés csapdájába esünk. Önzően megkeményedünk a bűn csábításától. Hiába sokszor már a próbálkozás: kitörni önmagunk köréből olyan nehéz. Szabaddá téve magunkat Isten rendjétől csapdába eshetünk. Elsősorban önmagunk csapdájába, a megkeményedés csapdájába. Az őstörténetben Éva elismeri: "A kígyó ámitott el engem, ezért tettem." Szabaddá téve magát az ember Isten rendjétől a várt dicsőség helyett a bűn szolgaságába, csapdájába esett. Nemcsak egy embert fenyeget ez a veszély, az egész gyülekezetet fenyegetheti, ha ébersége alábbhagy (2 Kor 11,3).

A 14. vers azután utal arra, hogy Isten ajándékának nagysága és az őt követők felelősségének nagysága szorosan össze kell, hogy kapcsolódjék. Krisztus részesei azok, akik a "Krisztus házához" tartoznak, "élő kövek" (1 Pt 2,5), a gyülekezet tagjai. Ezek az emberek sincsenek azonban még a célnál. Sem életük, sem hitük céljánál. Ezért szükséges a kitartásért könyörögni. Naponként kérni Krisztus erejét, szeretetét. Így maradhatunk meg Krisztus követésében.

Az igehirdetéshez

A három versből három felszólítás hangzik felénk:
Vigyázzatok! Buzdítsatok! Tartssátok meg!

1./ Vigyázzatok!

Ki az, aki meghallja ezt a felszólítást? Ki az, aki ki tudja mondani: fenyeget az a veszély, hogy megkeményedett, gonosz szívű emberként éljek, ezért hát vigyáznom kell? Az ember olyan nehezen jut el addig a fölismerésig, hogy valamit elrontott az életében, olyan nehezen mondja ki azt, amit Reményik Sándor megfogalmazott:

"Ez a legnagyobb bűn
Ez a legszörnyűbb büntetés.
S a legnagyobb nyomorúság is ez:
Elhagyott engem az én szívem is."

Ilyenkor inkább a vád, az önmegvetés szava szólal meg, és nem az alázatos kérések, a bizalom szava. Az ember még jobban megkeményedik ahelyett, hogy meghallaná a felszólítást: Vigyázzatok! És kérné a változást, megoldást. Reményik Sándor ímént idézett versét ezekkel a gondolatokkal zárja:

"Ó bűnök, bajok, őszök, tavaszok,
Gyilkos órák, rabló pillanatok,
Suhanó szárnyú nagy sas-madara,
Hová vittétek az én szívemet?
Hozzátok vissza az én szívemet. -
Szeretni akarok."

Az az ember, aki így gondolkozik, aki szeretni akar, az meghallja a felszólítást: Vigyázzatok!

Puszta Sándor írja: "Kaptál egy szívet, igazíts rajta, ha tudsz." Megpróbálja az ember szívét Istenhez igazítani.

2./ Buzdítsatok!

Aki az első felszólítást meghallotta, aki Istenhez akar tartozni, az érzi, hogy másokért is felelősséget kell vállalnia. Azt az embert már nemcsak a maga sorsa érdekli, hanem a másiké is. Vigyázni fog nemcsak magára, hanem a rábízottakra is. A vigyázás egyik jele a buzdítás. Figyelmeztetnünk kell magunkat és a körülöttünk élőket: a kegyelmi időben élünk még. Még úton vagyunk a bíró felé. Még - az ikonok szimbolikáját idézve - a Szentírás nyitva van Jézus kezében. Hirdettetik az ige. Amíg tart a ma. Ez a MA bármikor véget érhet. Életünk ideje Isten kezében van. És ebben a mában, ebben a kegyelmi időben a kettősség harca dúl az emberben. Ahogyan P. Emmanuel francia költő fogalmazta:

" Kettős bennem a pillanat
Egyik fele fény, másik árnyék,
Imádkozom és azalatt
Szennyes álmokkal cimborálnék. "

Ezért kell a buzdítás, ezért kell az erősítés, az erő, Krisztus ereje.

A nyomorúság fölismerése, a másik emberben Isten szeretetjelének meglátása már a tisztulást jelenti. Mert buzdítunk és eközben magunk is erősödünk. Buzdítunk, és eközben vigyázunk, hogy szívünk ne legyen gonosz.

3./ Tartsátok meg!

Tartsátok meg a Krisztus iránti feltétel nélküli bizalmat! Erre kell buzdítani. Akkor nincs elfordulás, nincs megkeményedés, nincs szeretetlenség. Meg tudjuk tenni mindenkor a hazafelé vezető lépéseket.

Isten nemcsak ajándékokat osztogat, hanem a legnagyobbat, önmagát adja Jézusban. Az örömben és a szenvedésben is ő van velünk. Részei lettünk Krisztusnak, mert ő vállalt részt emberlétünk minden kínjából, bajából, örömeiből. Isten Krisztusban önmagát adta a szenvedésbe, a halálba. Így részesedhetünk belőle. Abban bízhatunk, aki emberré lett, aki vállalta sorsunkat, hogy minket emberré tegyen. Hogy ne érezzük magunkat se kisebbnek, se nagyobbak annál, mint amik vagyunk.

A teljes bizalom szava szólal meg Rónay György versében:

"Magam vagyok és nem vagyok magam.
Pusztaságom a pusztaságod.
Gondolataid gondolom magamban,
Véreddel vérzem.
Szomjaddal szomjazom.
Halálomban haláloed halod
Ketten vagyunk."

Ezt átérezve, kimondva újra és újra éled a bizalom, mely az első perctől élhetett bennünk, amikor átérettük: "Ketten vagyunk." Krisztus van velünk. Így a tagadás helyett, a "nem" helyett az "igen" szavát mondjuk ki. Igent mondunk arra a szeretetre, amellyel ő előbb szeretett minket.

Nagy László

Szentháromság ünnepe utáni. 10. vasárnap

Hab 2, 1-4.

Az alapigéről

Habakuk kultuszpróféta volt (nabi), aki a jeruzsálemi templomban a próféták "céhéhez" tartozott. (Ellentétben pl. Amós prófétával, aki tiltakozott az ellen, hogy ő próféta, vagy prófétatanítvány lenne (vö. Ám 7,14). Ez mutatja, hogy Isten a "hivatásos" prófétán keresztül is szól és ad kijelentést. Amit hirdet,

"üdvprófécia". Habakuk neve óbabilóniai-asszír, vagyis idegen eredetű név, egy fűszernövényt jelentett, amelyet gyógynövényként használtak (rokon a nálunk ismert borsmentával). Vagyis úgyis értelmezhető, hogy Habakuk igehirdetése gyógyszer az Isten elleni lázadásra. Van azonban, aki (Keil) héberből származtatja a nevéét, és akkor ilyesmit jelent: "átkarolni, kezelt imára összekulcsolni". E magyarázat szerint a 3. részben lévő imájára történne utalás.

Könyvében időbeli megjelölést nem találunk. Jeremiás kortársa volt, éppen úgy, mint Náhúm és Zofóniás is. Ezeknek a prófétáknak nagy kísértésük volt, hogy Júda országa politikai egzisztenciájának az elmúlásával együtt lássák Isten ígéreteinek, a sínai szövetségnek és a dávidi szövetségnek (vö. 2 Sám 7, 8-16) a tovatűnését is. Habakuknál ez a kísértés különösen is felismerhető. Azonban nagy kortársával, Jeremiással együtt ellenállt a kísértésnek, és hű maradt keservesen nehéz küldetéséhez. Az írásmagyarázók működésének idejét Kr. e. 609-605 közé teszik, Jójákím király idejébe, Jeruzsálemnek 598-ban történt elpusztítása előtti időre.

A 2,1-ben található "örhelyet" és "bástyát" az írásmagyarázók egyrésze szerint csak jelképesen, átvitt értelemben kell érteni. Míg mások valamilyen valóságos földrajzi helyre gondolnak, egy hegyre, egy toronyra, vagy a jeruzsálemi templomra, ill. abban egy klauzúrára, ahol a külvilágtól nem zavarva éber figyelemmel várhatott Isten szavára, válaszára. Azonban ez az utóbbi értelmezés sem zárja ki az elsőt, mert küldetése szimbolikusan is "örhely" volt, amelyben az Isten szavára való figyelés volt a döntő.

Az értelmezésnél a 4. vers fordítása a legproblematisabb, éppen az a vers, amiért a Szentháromság utáni 10. vasárnap alapigéje lett. Érdeemes ezért figyelni a különböző (és az új fordításoktól eltérő) változatokra. Az 1966-os próbakiadásban: "Íme, aki elbizakodott (a jegyzetben: szó szerint: 'a felfuvalkodott', az maga igazát, hatalmát, dicsőségét keresi), az nem egyeslelkű; az igaz ember élni fog a hite által (jegyzetben: helyesebben: 'az igaz ember azonban élni fog hűsége folytán')." - Luther fordításának első felét nem támasztja alá a héber szöveg: "Lásd, aki nyakas (konok), az nem fog nyugalmat találni szívében; az igaz azonban hite által élni fog". A LXX-ban: "Ha gyáva, nem gyönyörködik benne a lelkem, az igaz a hűségem által fog élni." - Good News Bible: "És ez az üzenet: Azok, akik gonoszok, nem fognak életben maradni, de azok, akik igazak, élni fognak, mert ők hűségesek Istenhez". ATD³-ben Karl Ellinger: "Íme az elbizakodott-ban nincs megelégedése lelkemnek, ám az igaz hűsége által életben marad". - Friedrich Horst: "Íme, aki elbizakodott, annak a lelke nem marad meg benne, de az igaz életben marad hűsége által" (Handbuch zum AT). E néhány változat nemcsak azt szemlélteti jól, hogy minden fordítás egyúttal már értelmezés is, hanem azt is, hogy Isten igéjének a szolgálai formájához hozzátartozik, hogy a Szentírásnak nem minden mondata hagyományoztatott szá-

munkra egyértelműen. A döntő üzenetet ez mégsem csorbítja, csupán gazdagítja és színesíti.

Hitből élünk

Egy írásmagyarázó Habakukot "a hit prófétájá"-nak nevezte. Találó ez a megállapítás, mert igehirdetése, saját belső tuskódása nemcsak a maga korának a nemzedékéhez szólott, hanem mi, ma élő emberek is sokat meríthetünk belőle. Megtudhatjuk és megtapasztalhatjuk, hogy

1. a hitnek a forrása és életetője az Isten ígéje. Nem magától és nem magunkból születik, hanem Isten teremti meg bennünk kijelentése által. Luther megfogalmazása szerint: "A lélek meghallja magában a Szentlélek prédikációját". Keresztén életünk soha meg nem szűnő feladata feszülten várni Isten szavára. Éberren figyelni rá, ahogyan az Őrhelyen állónak nincs más feladata, "csupán" figyelni és résen lenni. Várni, hogy mit szól hozzám és nekem Isten. Nemcsak a prófétának voltak gyöttrő kérdései (1,2-3. 13.versek), hanem nekünk is vannak. Tele vagyunk olykor megválaszolatlan "miért"-ekkel, megoldatlan problémákkal. Ilyenkor (is!) oda kell figyelnünk, hogy Isten mit akar mondani nekünk. Bizonyára sokkal gazdagabb lenne gyülekezeteink élete, ha az Őrhelyre állást, az Isten szavára való figyelést nem igyekeznénk gyakran "megspórolni". Az igehirdetők is, meg az igehallgatók is. Mert hit csak az Isten hozzáink szóló szavának a meghallásából születik.

2. A hit: Istenre hagyatkozó bizalom. Nem kegyes cselekedet, amellyel kiérdemljük Isten segítségét és kegyelmét, hanem teljesen Őreá való hagyatkozás. Az elbizakodott, felfuvalkodott ember azért nem tudja rábízni magát Isten kegyelmére, mert a maga igazában és erejében bízik. Igaznak érzi és gondolja magát Isten előtt. Habakuk az igaz ember ellentétének éppen az elbizakodottat, a felfuvalkodottat mondja. A hit tehát azt jelenti, hogy a szent Istenben az Ő ígéje miatt és által bízni. Ezt az ígét használja fel és mélyíti el Pál apostol Róm 1,17-ben és Gal 3,11-ben, mint bizonyítékot, hogy az "igaz" - vagyis az ember, aki Istennek Jézus Krisztusban felkínált kegyelmét elfogadja -, az Isten igazságában részesül. A kegyelem éppen az, hogy Isten a "nem igazat", Jézus Krisztusért igaznak tekinti. Az ebben való hit nem egy kegyes cselekedet, hanem boldog ráhagyatkozás az embert igazá tevő Istenre. Az ember éppen azáltal lesz "igazzá", hogy ennek a hitnek a légkörében él. Istentől való állandó függésben, állhatatos Őreá hagyatkozásban, vagyis hitben él. Ennek a felismerése segítette el a szerzetes Luthert is a Jézus Krisztusról szóló evangélium alapvető megértésére.

3. Az Istenre hagyatkozó hit: türelmes hit. Tud várni. Tudja, hogy Isten döntéseiben és cselekvésében is szuverén Ura. Az időpontok is az Ő kezében vannak. A következő pillanat, az eljövendő óra, a holnapunk és az "idők vége" is. Az idő is az Ővé. Csak Neki van ideje. Mi nem késleltethetjük és nem siettethetjük sem őt, sem a cselekvését. Az Isten ideje más, mint a mi órával és naptárral mérhető időnk. Késhet a mi elképzeléseinkhez képest. De Isten mindig megtartja szavát, ígéretét.

Azt is tudja azonban, hogy nekünk milyen nehéz várni és türelmesnek lenni. Ezért méltányolja az engedelmisséget és a hűséget. Az Istenben való bizalom hűsége megkapja jutalmát. A bizalom hűsége

átvergődik a nehézségeken, "életben marad", mert tudja, hogy Isten nem hagyja cserben. A "hit" szava a héberben a "hűséget" is jelenti. Az igaz ember a hite által él, - ez ezt is jelenti: a hűsége által. Ha a LXX -az ÓT görög fordítása- szó szerint nem is fedi az eredeti szöveget, tartalma szerint mégis sokatmondó: "Az igaz hűségem által marad életben". A hit a hűséges Istenbe veti bizalmát, és ezért tud maga is hűséges maradni. Ezért nem kételkedik akkor sem, amikor nem látja mindig a dolgok összefüggéseit és "miért"-jére nem talál mindig választ. Tudja, hogy Isten malmal néha lassan őrölnek, és Isten "váltói" sokszor hosszú-lejáratúak.

Ebben a hitben nyugszik meg a próféta is, és nem fut hajója a theodicea elméleti megoldási kísérletének zátonyára. Gyötrő problémái az Istenben való személyes hit bizonyosságában oldódnak. Mégsem lesz hite individualistává, mert a világhatalmú Istenben hisz akkor is, amikor egyéni élete, gyülekezete és népe sorsa a világtörténelem sok rejtélyt hordozó eseményeibe ágyazódik.

4. / A hitet teremtő igét tovább kell adni. Ami választ és kijelentést kap Habakuk, azt nem tarthatja meg magának, hanem tovább kell adnia, el kell mondania másoknak is. Hiszen egyéni életének fájdalmi és népe sorásért való aggódása nem csupán az ő magánügye. Hogy egyéni élete "egyesbe jut-e", kétségei és félelmei oldódnak-e, tud-e a jövőben reménykedve céltudatos életet élni, az gyülekezete és népe sorsát is befolyásolja. És hogy népére milyen jövő vár, sikerül-e felülkerekedni a népet veszélyeztető gondokon, bajokon, bűnökön és nyomorúságokon, attól az ő egyéni életének a békessége és boldogsága is függ. Egyes írásmagyarázók szerint Habakuk próféta neve gyógyfüvet jelentett, melyet gyakran használtak gyógyításra. Így lett és lehet ma is az általa is hirdetett ige és Isten minden igéje lelki gyógyszerre minden bűn és igazságtalanság ellen. Aki életét hitben az Isten kezéből fogadja el, hitben él és Isten igéjét továbbadja másoknak, az segíteni tud mások és a közösség lelki bajának, a bűnnek a gyógyításában.

Hogy ez soha ne merüljön feledésbe, könnyen és mindenki számára olvashatóan megmaradjon, a prófétának táblákra kellett vésnie. Maga Isten gondoskodott arról, hogy küldötteinek szava eljusson hozzánk is. Van-e fülünk a meghallására? És hitünk a továbbadására?

Sárkány Tibor

Szentháromság ünnepe utáni 11. vasárnap

Jer 9, 23-24.

Exegetikai megjegyzések

1. A textus helye a könyv szerkezetében

A próféta elhívását tartalmazó 1. fejezetet 2,1-3,13-ig Isten vádbeszéde követi népe ellen. Előadja a vádpontokat, majd bizonyítja a vádat. Megcáfolja a "védelem" által felhozható esetleges ellenérveket. Izráelnek nincs mentsége. Enyhítő körülmény sem jöhet számításba. A vád bizonyítását azonban mégsem az ítélet kihirdetése követi, hanem a megtérésre hívó szó (3,14-4,4). Csak miután ez eredménytelennek bizonyul, következik az ítélet ünneplés meghirdetése (4,5kk). Majd az ítélet indoklása következik (5,1-9,8). Ezt követően a próféta előre elsiratja az ítélet alatt álló Izráelt (9,9-9,21). A 22. vers a helytelen dicsekedés elutasításával vezeti be textusunkat: "Ne dicsekedjék bölcsességével a bölcs, ne dicsekedjék erejével az erős, ne dicsekedjék gazdagságával a gazdag!" - hiszen az ítéletet sem a bölcsesség, sem az erő, sem a gazdagság nem háríthatja el. Az egész nép, mint közösség, kollektíve ítélet alatt áll. A népnek kollektíve kellett volna megtérnie ahhoz, hogy elkerülje az ítéletet. Ez nem történt meg, így egyénileg sincs joga senkinek abban reménykedni, hogy Isten ítélő keze őt nem éri el.

2. A textus értelmezése

Ilyen előzmények után mutat rá a próféta a helyes dicsekvésre: mit lehet várni attól az Istentől, aki ítélet alá von. Mondanivalója illogikusnak tűnik: egyedül a hit találja meg az egyetlen lehetséges dicsekvést, mert magával Istennel dicsekszik: érti és tudja, hogy Istennek nem telik kedve az ítéletben. A teológia nyelvén: tudja, hogy az ítélet - noha elkerülhetetlen - csupán "opus alienum Dei", Isten önmaga lényegétől idegen műve. Isten lényegéből adódó, sajátos műve viszont itt a földön az, hogy szeretetet, jogot és igazságot teremt. Ebben leli kedvét, ez az "opus proprium Dei". "Idegen művét", az ítéletet éppen ennek érdekében hajtja végre, éppen ezért a hit nem elutasítja vagy elhárítani próbálja az ítéletet, hanem a bizalom engedelmességével elfogadja. Így a hit talál rá a menekülés lehetetlennek látszó, de egyedül lehetséges útjára: az ítélet engedelmes elfogadásának útjára, az ítélő Isten személyébe vetett bizalom alapján.

Túlzás nélkül mondható, hogy Jeremiás ezzel a Krisztus prédikálja. Hiszen Krisztus is engedelmesen alávetette magát az övéi ellen kimondott ítéletnek, - noha bűneikben nem volt részes. Mégis kiitta Isten haragjának a poharát, és engedelmsége által épp a kiállt ítélet eredményeként lett nyilvánvaló

az ő igazsága, istenfiúsága, örök élete. Mivel nagypénteken engedelmes volt, húsvétkor nyilvánvaló lett rajta az Isten sajátos műve: Isten a halálból támaszt életet. Ez az opus proprium Dei. Ez csupán a hit "bölcssége", ezt csak a hit "érti és tudja" Istenről. A hit ezért nem menekül az ítélet elől. Összefügg ezzel az ógyházi evangéliumi perikópa is, amit lekcióként olvasunk. A farizeus saját teljesítményével dicsekszik. A vámszedő elfogadja, hogy neki nincs mivel dicsekednie, ami sajátja lenne, hiszen Isten őt bűnösnek ítéli. Viszont az Istentől irgalmat remélő hitével Istent dicsóítja. Tudja, hogy Isten elítéli a bűnt, de azt is tudja, hogy az ítélet alatt álló bűnös viszont számíthat irgalomra. Az irgalom éppen a megítélt embert tartja meg és menti meg, mert nagyobb az ítéletnél! Az irgalom Isten opus propriuma, amivel a megítélt bűnös dicsekedhet. Ez a dicsekvés az ítélet alatt álló ember helyes viszonya Istenhez. Ezért mondja Jézus: a vámszedő megigazultan távozott a templomból.

Meditáció

Az exegézis egyértelmű konzekvenciája: a kegyelem nem jelent felmentést az ítélet alól.

Isten kegyelmének evangéliumát kell hirdetnünk, - ne próbálkozzunk nagyobb evangélium hirdetésével, mint amit a próféták előre hirdettek, és amit Jézus nyilatkoztatott ki. Igehirdetésünk akkor becsületes, ha nem kendőzi: Isten az ember bűnére ítélettel válaszol. Az ítélet egyetemes: "Eljön az idő - így szól az Úr -, amikor megbüntetnek minden körülméletlent és körülméletlent". Az egyház nem bárka, mely a világ ellen kimondott ítélet vizén sértetlenül hajózik. Az egyház többlete nem az, hogy tagjainak felmentést biztosít Isten ítélete alól. Az egyház tagjai éppen olyan ítélet alatt álló és ítéletet hordozó emberek, mint minden világra születő ember. Az egyház többlete az, hogy tud valamiről, amiről a világ nem tudhat, amire a világ bölcsei soha nem jöhetnek rá: az ítéletet engedelmesen elfogadó és hordozó bűnös számíthat irgalomra! Hiszen az irgalom éppen az ítéletben lesz naggyá! Ezért nem kell titkolnunk, hogy az a sok baj, nyomorúság, szenvedés, ami a világban, az egyházban és az egyes emberi sorsokban tapasztalható, az a hit szemével nézve nem sorscapás vagy véletlen, hanem Isten haragját és bűn fölötti ítéletét nyilatkoztatja ki, ami alól nincs kibúvó. Végül Isten ítélete rajtunk a halál is. Egzisztenciálisan érint minket, mégis egyetemes, kollektív ítélet. Mindnyájan hordozzuk, mert nem X. Y. ellen, hanem "az" ember ellen lett kimondva: "Vissza kell térned a porba, amelyből vétettél." Az evangélium tehát mindig az ítélet alatt álló világot, az ítéletet hordozó egyházat és benne a megítélt individuumot szólítja meg: van irgalom! Nemcsak ítélet van, van irgalom is! És az irgalom a nagyobb! Az evangélium ahhoz az Istenhez hív megtérésre, aki bár ítélő Isten, de nem abban telik kedve, hogy ítéletre von, hanem abban gyönyörködik, amikor irgalmával megmenti az ítéletet elfogadó és engedelmesen hordozó bűnöst.

Ámde az ítélet kollektív, ezért az irgalom nem emelhet ki az ítéletet hordozó emberi közösségek egyikéből sem. Az irgalmat nyert ember - egyéni bűnrészességének mértékétől függetlenül - ki kell hogy vegye részét gyülekezete, egyháza, a világkeresztyénség; városa, népe, az egész emberiség kollektív bűnterhének hordozásában. És ez nem szociáletikai kérdés, ez szerves része az evangélium tartalmának. Mert amennyire igaz, hogy Jézus az evangéliummal sosem igazakat szólított meg, hanem bűnösöket, annyira igaz az is, hogy az üdvösséget csak azoknak ígéri, akik az ő szavát meghallva enni adtak az éhezőknek, felruházták a mezítelent, stb. (Mt 25,31kk értelmében). Hiszen Jeremiás szerint Istennek abban telik kedve, hogy "szeretetet, jogot és igazságot teremt a földön", és Jeremiás ezt nyilvánvalóan erre a földre érti, nem az eljövendő világra. Ezen a földön pedig Isten sosem közvetlenül cselekszik, hanem emberek által viszi véghez műveit. Csupán a bűn transzcendens következményeit változtatja az ő irgalma emberi közreműködés nélkül üdvösségesre. Halálból életet teremteni - ez az Isten egyetlen olyan sajátos műve és dicsősége, amit nem oszt meg senkivel. De a bűn evilági következményeit - vannak szép számmal - mindig a segítő felebarát testvéri szívét és kezét felhasználva enyhíti az ő irgalmas szeretete. Ennek nyomán soha nem lesz paradicsommá ez a föld, az evangélium által megragadott emberek cselekvő szeretete - mint Isten meghosszabbított keze - mégis sok sebet bekötözhet és sok könnyet letörölhet. A bűn terhét hordozó embertárs irgalmas felebarátjává lenni viszont nem szociáletikai vagy etikai feladat, - irgalmas samaritánusokat csak az Isten újjáteremtő irgalma szülhet, az evangélium hatalma által.

Pál apostol szerint (Róm 8,19) az egész teremtettség sóvárogva várja az Isten fiainak megjelenését... Mert a teremtett világ - ezt tapasztaljuk - valóban szeretet, jog és igazság után sóhajtozik. Az Isten fiainak, az irgalom szülötteinek megjelenése szükségszerűen kell, hogy a szeretet, a jog, az igazság javára billentse a mérleget. Az egyház pedig nem az evangélium által egzisztenciálisan megszólított individuumok spontán társulása, hanem anya-szentegyház... Lelki valóság, de egyben földi közösség is, mely mint minden emberi közösség, befolyást gyakorol a földi életre. Befolyása kell, hogy mindenhol a szeretet, a jog és az igazság erőinek esélyét javítsa a bűn hatalmának esélyével szemben.

Véghelyi Antal

Szentháromság ünnepe utáni 12. vasárnap

Ézs 54, 7-10

1./ A megértéshez feltétlenül szükséges magunknak a teljes fejezet elolvasása.

Westermann (ATD) írja, hogy a fejezet költemény és igehirdetés egyszerre. A fejezet három szakaszból áll: 1-3, 4-6 és 7-10. "Mögötte" egy gyermektelen asszony ősi panaszja tör elő: miért hagytál el? Miért vagy távol? Miért haragszol? Ez a panasz most Izráel kirabolt városaiból, ill. a kitelepített gyülekezetből tör elő. Ezt a képet használja fel Deut.Ézs., hogy a fordulatot megmutassa. A fordulat: az elhagyott asszonyt férje visszaveszi, a szenvedő és szegényt hordozó néphez Isten újra odafordul.

A 7-8. versekben éri el az igehirdetés a csúcspontot, itt már Deut.Ézs. kép nélkül, direkt beszédben szól. A fordulatot egyrészt egy zsoltárutalással fejezi ki (Ps 30,6 - 2 Kor 4,17?), másrészt Noé szövetségére utalással.

Lényegében Istennél, sőt Istenben magában történt fordulat, ezért lesz minden mássá. Isten haragja változott, fordult irgalomra, így lesz minden jóvá.

A 9. vers szerint a mostani fordulat egyetlen korábbihoz hasonlítható. Amikor Deut.Ézs. ezen gondolkodik, Izráel életében ilyen fordulatot a múltban nem is talál, még jobban vissza kell mennie, az emberiség katasztrófájához, az azt befejező fordulathoz. Ez azt is jelenti, hogy itt Izráel életén túlmutató, emberiséget érintő fordulatról is van szó - Izráel megváltója a világ alkotója is.

A 10. vers szerint a fordulat, Isten irgalma állandó "státust" is jelent, éppenúgy, mint Gen 8,22-ben olvasható. Csak hogy itt a "békeesség szövetségéről" van szó, ami nem szűnik és nem rendül meg többé. Más szóval: Isten megmentő tettet állandóvá teszi szövetsége. Ezt erősíti az eskü szava.

"Ha itt Isten megesküszik, hogy többé nem haragszik, ha ígéri, hogy kegyelme örök, békeessége szövetsége nem rendül meg, akkor ez az ígélet több, mint történelmi realitás, azon túlmutat. Ki kell mondani: ez az ígélet a fogság utáni Izráelben így nem teljesedett. Ez az ígélet Krisztusra utal, de még jelen helyzetünkön is túlmutat. Ez az üdvösség ígéleté, amely túlmutat a történelmen, túl Isten népének vándorlásán" (Westermann).

2. Néhány megoldási kísérlet.

Paul Tillich feldolgozásának címe: "A föld megrendül" (1952). Vezérgondolata: a véges határán lesz a végtelen láthatóvá. "Ha az alapok, a mindenség megrendülni kezdenek, megrendül velük a cinizmus is. Két lehetőség marad: az örök pusztulás bizonyossága, vagy az örök üdvösség bizonyossága. A próféták az utóbbi lehetőséget hirdették."

"A próféták látomásai ma fizikai lehetőségekkel, történelmi

valóssággá is lehetnek. Ma Isten a tudósokon keresztül is mondja: lehetőségek van saját pusztulástokat is megvalósítani. Megkapátók a hatalmat abban is, hogy az alapokat megrendítsétek. Napjainkban ne hunyjuk be szemünket ez elől, inkább lássuk meg az örökélet bizonyosságát, amelynek nem lesz vége."

Karl Barth (1959):

a./ A textus megszólaltatja Istennek ma "súlyos beteg" szavát: Én vagyok könyörülő Urad.

b./ Ez az Úr hűséges is. Nem Isten hangulatán, nem is a véletlenül múlik, hogy Isten kegyelmes hozzánk, akik ezt nem értékeljük. Azért kegyelmes, mert szövetséget kötött velünk, ez megbonthatatlan, ő megtartja.

c./ A "megszűnő hegyek", "melingó halmok" az életkörülmények és világrendek, maguk az emberek, akikben csalódhatunk, az emberi teljesítmények, végül belső tartásunk, karakterünk, sőt bizonyos hit is (híhetünk saját hitünkben is).

Ferdinand Barth: "A szeretet nem beszél a bűnről". (ő a 6. verset is hozzáveszi a textushoz.)

1. A Biblia Isten és a gyülekezet viszonyát sokszor a házasság képével fejezi ki. A gyülekezet bukása hűtlenség, házasságtörés.

2. A különös az, hogy arról nincs szó, hogy a gyülekezet hagyta el Istent, Isten hagyta el haragjában a gyülekezetet. Az ige Isten haragjáról beszél, nem bűneinkről. Amiről Isten nem beszél, az nincs, eltöröltetett, abból ő kiemel, attól megszabadít. Ez Deut.Ézs. "evangéliuma", Isten feltétel nélküli hozzánk fordulásáról, amely kiemel múltunkból, békességgel ajándékoz meg, és megbízható jövőt ígér. (Ez is egy téma és vázlat is lehet!)

3. A textus nem a történelem elemzése, magyarázata, hanem az elhagyott megszólítása.

4. Ez a megszólítás kiemel tanácstalanságunkból, Istent sorsunkért vádoló magatartásunkból, kivezet elszigeteltségünk-ből és bevezet a szeretet és békesség szövetségébe.

3. A z i g e h i r d e t é s h e z .

A vasárnap összefoglaló témája az Ágendában: Isten igazít meg. A hangsúly természetesen Isten cselekvésén van. Meggyőződése szerint ugyanez a hangsúly van a textusban is. Mert lehetne igazán szép címeket adni az igehirdetéshez, olyanokat, amik maiaknak tűnhetnek, pl. "Az elhagyottak vigasztalása" - Isten népe állandóan átéli ezt, és világunkban ezen felül egyre több az elhagyott, akinek szüksége van a biztatásra: Isten szeretetére és hűségére mindig számítani lehet, életünk egyetlen "fix" pontja. Egy másik ilyen cím lehetne: Panaszból - öröme, hiszen sokszor telve vagyunk panasszal, ezek szorítják ki az örömet, Isten szeretetének evangéliuma viszont kiszorítja a panaszt, és állandó örömforrás. Mégis úgy érzem, ahogyan Deut.Ézs. I s t e n r ő l tesz bizonyosságot, úgy nekünk is, ma is és ezen a vasárnapon is az a dolgunk.

Úgy gondolom, hogy az exegézisekben és az ideírt megoldásokban leírtam már mindazt, ami a húst adhatná a vázra, ami tehát a vázlat tartalmát adhatná. Most befejezésül ezért csak egy vázlatot ajánlok magam is a felsoroltakhoz csatlakozva szerényen, de talán a mi perikópánkhoz és gondolkozásunkhoz közeledve:

Isten "könyörülő Urad"

Szakaszunkban kétszer olvassuk: "mondja megváltó Urad" - "mondja könyörülő Urad". Miközben Róla szoltak a próféták, Róla szólunk ma is, ez a bizonyágtétel egyben minket megszólító beszédé lehet, sőt erősítővé, vigasztalóvá is. Miről is szól igénk és hogyan szólít meg minket?

1. Isten félelmes hatalmáról. Félelmes, hogy el is tud hagyni, ha "pillanatra" is, de el tud rejtőzni is. Egyedül ő népének Ura, de személyi szerint mindnyájunknak is. Ahogyan Izráel életét és sorsát egészen és kizárólag Isten kezében tudta a történelemben, úgy kell látnunk ma is, bárhogyan is cselekszik.

2. Isten megújító irgalmáról. Legyőzte haragját. Pontosan haragja, büntetése és ítélete egyedül. Az ő keresztje lett Isten lecsapó haragjának villámhárítója. Benne kötött új szövetséget velünk, a békeesség szövetségét, általa elfelejti, nem említi, megbocsátja bűneinket, sőt megszabadít azoktól. Akiket így gyógyít és újít, azok maguk is a gyógyítás, békeesség szolgálatába állnak.

3. Isten rendíthetetlen hűségéről. A koncentrációs tábor megjárta Erdős René írta a "Lysias" előszavában: "Megtanultam, hogy mindenkiben csalódhatok, csak Jézus Krisztusban nem." Igen, ha minden megrendül, én magam is, szeretete, hűsége nem, életünk szilárd pontja, mindenkor támasza lehet, és minden körülmények között, sőt életben és halálban is. "Változik, pusztul minden körülüm, te ki nem változol, maradj velem."

Keveházi László

Szentháromság ünnepe utáni 13. vasárnap

Ez 18, 1-9

A tekintélyes papi családból származó Ezékiel próféta első-sorban (és többek szerint kizárólag) a babilóniai fogság fő alakja. Különös elhívás nyomán lett prófétává Izráel történelmének válságos órájában. A neve is biztatást tartalmaz: Az Ur erős! Karl Cramer szerint Ezékiel korának speciális kérdése az egyén és a közösség etikai konfliktusa. Korábban "az egész nép állt szövetségben az Istennel, és az egyén ezen az egyetlen úton

juthatott Istenhez, méghozzá a nép közösségén keresztül" Ez az ősbibb közösségi forma összetört, a népközösség szétesett és tovább nem biztosította azt, amit a lélektan (el)rejtettségeknek, fészekmelegnek nevez. A prófétai feladat világos: az atomizálódott közösséget újra kell szervezni.

A próféta lelkipozózi karaktere szembeüő. Nagyon tanulságos, ahogyan figyelmeztet, büntet, vigasztal - amire éppen szükség volt. Külön érdemes tanulmányozni mondanivalóját az őrállók küldetéséről. Nem tagadható, hogy egy nagyon aktuális igeszakasszal van dolgunk. Erőszak nélkül applikálható.

+++

Az új fordítású Bibliánkban a 18. fejezet címe: "Tanítás az egyéni felelősségről". A vasárnap jellege pedig az Ágendánk szerint a "hit cselekedetek nélkül halott" és ennek alapvető textusa az irgalmas samaritanus példázata.

+++

A textus értelmezése:

1-2.: pesszimizmust, rezignációt kifejező közmondás terjedt el. Tartalma: a tehetetlenség, a kiszolgáltatottság egzisztenciális érzése. A lélektanból jól ismert jelenségről van szó: a projekcióról, azaz, amikor a saját tévedéseimet, bűneimet, hibáimat másokra vetítem. Vagy egy másik nézőpont felől: bűnbakmechanizmus ez. Kettős értelemben is: a./ az előző generáció(k) hibáztatása, és b./ Isten hibáztatása - a saját bűneik miatt. Így a közmondás igazi tartalma az **ö n f e l m e n t é s**.

3-4.: Amíg csak szó szerint tudjuk 2 Móz 20,5-öt értelmezni, mindig feszültséget, sőt ellentmondást látunk ezekkel a versekkel. Az ártatlan fiak a bűnös apák miatt pusztulnak el? Ez a feltételezés leegyszerűsítene mindent. Mintha mindenható mechanizmusok működnének ebben a világban. Pedig Isten világában nem a mechanizmusok mindenhatók, hanem az, aki egyedül Őr! A feszültség egyik pólus-párja a peccatum habitualae és actualae, a másik pedig az egyén és a múlt, valamint az egyén és a közösség.

Ezékiel azt mondja el - Isten üzeneteként -, amivel korrigálhatja a téves teológiai alapállást: lehetetlen és kizárt, hogy Isten olyan mechanikusan "működjön", hogy gépies következetességgel büntetné a fiakat az apák bűnei miatt. Sőt - hangsúlyozza - Isten mindenkivel úgy bánik, ahogyan az illető megérdemli.

A 2 Móz 20,5-ben különben az atyák bűnének büntetése azon az ágon történik, ahol az Istennel szembeni gyűlölködés a domináns. De ott is csak harmad-, ill. negyedézig. A kegyelem azonban ezerévig szól! Nincsenek teológiai mechanizmusok, amelyek önmagunk felmentése érdekében vonultathatnánk fel.

5.v.: A törvény és az igazság összefüggését jelenti ki. Jó belátnunk, hogy a Törvény eredetileg nem egyszerűen önkényes tilalmak esetleges gyűjteményét jelentette, hanem az élet védelmét. Később ezt - aligha véletlenszerű, de mégis emberi eredetű - differenciálódások homályosították el.

6a.: Tipikusan vallási (szakrális) bűn, gyakran az ostromlás tárgya a "hegyen bemutatott áldozat" ügye, vagyis a bálványimádás. A bálványimádás ugyanis az egyetlen Úr (5 Móz 6,4-7) hatalmának durva megkérdőjelezése, vallástörténeti szenualizmus. A bálványimádás egyetlen az emberi érzékek uralmával, végső soron ebben egy elidegenedett önimádat fejeződik ki. Részigazságokat látunk Feuerbach projekciós elméletében, legalábbis amikor a bálványokról van szó. Az élő Isten esetében nem fogadható el.

6b.: A családi és a nemi élet tisztaságáról szól, vagyis a társadalom legkisebb egységének óvásáról (szociális önvédelem).

7-9.: A szociális erények sorát vonultatja fel, aminek a segítségével megállapítható, hogy - a textus szerint - ki az "igaz ember". A felsorolás világos.

Meditáció

Ma is égető és aktuális kísértés szerzte az egész világban, így a gyülekezetekben, az egyházakon belül is a bűnbak keresése. Saját vétéseinket, bűneinket, mulasztásainkat másokra vetítjük. Kétségtelen, sosem szemlélhetjük magunkat izoláltan, de a rajtunk kívülálló tényezőkre az abszolútizálása automatikusan felmentést ad. A valóságot azonban nem rabszolgatartó mechanizmusok, szeszélyes és vak szükségszerűségek uralják, hanem sokkal inkább az Isten teremtő dialektikája. A modern fizika mindenestre eljutott odáig, hogy megállapítsa, még az abszolútnak feltűnő természeti törvények sem abszolútak, csak statisztikai gyakoriság jellemző rájuk. A múlt szerepét látni kell, de omnipotenciáját vallani túlzás.

1./Különösen érdekes: elsősorban a freudiánus lélektani iskolák tanítása nyomán az emberi élet első három, esetleg hat évének a fontossága mindenható dogmává merevedett (pejoratív értelemben). Ugyancsak előítélet lett a társadalmi környezet kizárólagosságának a hangsúlyozása is. Kétségtelen, óriási szerepük van, de így az egyént eleve felmentjük és nem készítettük erkölcsi küzdelemre. Alibi-keresés, bűnbak-keresés lesz a jellemzője és

egy szekuláris fatalizmus. Nagyon nehéz magunkba szállni a be-képzelt öngazolgotás helyett. A bűnbánat tartása és a lelki-zés közt szakadéknai a távolság.

Peter Koestenbaum klinikai filozófiája és lélektana - Roger kiegészítendő - éppen arra mutatott rá, hogy a gyermek-kori traumák hajlamossá teszik ugyan az egyént vétésre, kudarcra, de n e m szükségképpen. A hajlam még nem azonos a bűn végrehaj-tásával. Így szerinte a gyermekkor vagy a múlt miatt "nincsen végérvényesen elrontott élet". Nem ezzel cseng-e vajon egybe Istennek az a kegyelme, hogy a megtérés (=bűnbánat) után Krisztus kegyelméből újat kezdhetünk?

2./ Nagyon fontos Ezékielnél, hogy "minden lélek" az Úrhoz tartozik és egyenként kell számot adni. Tagadhatatlan, hogy az eredendő bűn mellett vannak genetikai terhek is, amelyek való-ságos bűnökre ösztönözhetnek (hajlam). Azonban itt sem minden-ható mechanizmus uralkodik (miszerint a jó környezet jó embert termel ki, a rossz meg eleve bűnözőt). Az ilyen mindenhatóan feltűnő sorsszerű (görög moira) mechanizmusok csak az Isten színe előtt állva, ill. térdelve oldhatók fel.

Minden örökölt kötöttségünket az Isten színe elé vihetjük imádságban, s lehet hitünk szép feladata az örökölt terhek bizonyoságtevő viselése, hordozása.

3./ Vannak-e ma bálványok? Amelyekért áldozatot hozunk? Időt, pénzt, lelket, fáradságot nem kímélünk? Sajnos ma is vannak. Primitív és kicsinyes bálványok: pénz, szexizmus, evészet, ivászat, élvezetek; általánosan fogalmazva: a szükség-letek és vágyak minél gyorsabb és sekély kielégítése. De vannak "nagy" bálványok is: ész, tudás, abszolút igazság, jövő, haladás, hatalom, dicsőség, siker, karrier, természet. Csak taláalomra.

Gyülekezeten belül is bűnbánatra és lelkiismeret-vizsgálatra van szükség: az élő Krisztus helyett nem valamiféle bálványt imádunk-e, ami csak hasonlít Órá? Egy bálványtól - tudat alatt - azt várjuk el, hogy mindig kiszolgálja érdekeinket. Nem mi engedelmessé válnak neki, hanem az áll a rendelkezésünkre és szeszélyes-sége miatt szorongás hatja át az életünket. Bálvány az istenünk, ha mindig csak leadjuk rendeléseinket, de nem gondolunk arra, hogy Istennek is (sőt!) vannak elvárásai.

4./ Ezekből nyújt ízelítőt Ezékiel, amikor a perszonális bűnök után (amelyeket futólag említ) érezhető hangsúllyal a szociális erényeket sorolja. ÓT-i örökségünk a társadalmi érzékenysé-günk. Az egyháztörténetben már sokféle tévedés, eretnecség bukkant fel. Ám a legnagyobb vétés volt a mindenkori hatalom támogatása. Isteni küldetés a következő: a kifosztottak, az éhezők, a foglyok, a szegények vigyázása és segítése. Felsegítése a bukottak.

5./ Itt is szoros összefüggés van a bűn és a halál közt. "Annak a léleknek meg kell halnia, amelyik vétkezik." Krisztuson kívül borzalmasan súlyos és végzetes igazság. Ha valaki Krisztus-ban van? Ott is halál jár a bűnért, de ott Jézus halt meg miatta

és érte. Ha Krisztusban vagyunk, akkor mi csak a bűnnek ha-
lunk meg és nem érte. Aki nincs Krisztusban, az maga döntött
úgy, hogy a saját halálával, azaz a kárhózzal fizet bűneiért.

Emberszeretetünk intenzitásával egyenes arányban fáradozunk
azért, hogy minél többek számára világossá tegyük az élet és a
halál örök igazságát. Szolgálatunk másik része pedig az Isten
színe elé állás, hogy Szentlelkével ő ébressze a hitet munkál-
kodásunk nyomában.

Ribár János

Szentháromság ünnepe utáni 14. vasárnap

Jób 32, 4-9

Jób könyvéről

Vázlatosan annyit meg kell állapítani a könyvről, hogy
benne egy korszak teológiai gyakorlatának éles kritikáját ta-
láljuk. A "bölcseesség-teológia" Tan-t gyártott és sablonokat
készített. Jób személye és esete a példa arra, hogy mennyire
törékeny ez a gondolkodásmód. A könyv prologusa úgy mutatja be
Jóbot, mint aki páratlanul kegyes, ráadásul gazdag, sikeres
ember. Még Isten is elismerően nyilatkozik róla. A Sátán sze-
rint könnyű Jóbna hinni, hiszen mindene megvan, jól él, semmi
gondja. Bezzeg, ha nem így lenne, akkor majd káromolná az
Istent... Az Isten - Sátán párbeszéből alku lesz: a Sátán
megpróbálhatja Jóbot, de Isten nem szolgáltatja ki teljesen.
A Sátán működése jó hatásfokú pusztítás, ember, állat, anyagiak,
család, mind áldozattá lesznek. De Jób túri. Nem szóltanul,
mégis abban a bizonyosságban, hogy Isten nem hagyta el őt.
Jób barátai, Elifáz, Bildád, Cófár, eljönnek kiértékelni a
történeteket. Ki-ki vérmérsékletének, látásmódjának, nevelteté-
sének megfelelően beszél. A közös bennük az, hogy Jóban, vagy
családjában keresik a bűnbakot, hiszen Isten az igazakat nem
bünteti. Amikor segítségre lenne szükség, ezek hárman kegyesen
filozofálgatnak, hipotéziseket gyártanak, sebeket szaggatnak, és
Istent próbálják menteni. Jób azonban makacs ellenfél. A "baráti"
szó NEM győzi meg, sőt még elszántabbá teszi. "Nekem van igazam" -
mondja. Képtelenség, pedig valóban igaza van, mégpedig úgy,
ahogyan a barátok értették az igazságot. Ez a viszonyosság igaz-
sága. Az eredménytelen birkózás a 31. fejezet végéig tart. Itt
új szereplő lép be: Elihu.

Ki ez az ember? Személye és szerepe vitatott a könyvben.
Logikailag értelmes lenne a Jób könyve Elihu beszédei nélkül is.

grezhető a nyelvi - stílusbeli törés, amely megszólalásával kezdődik. Akármilyen is a szövegkritikusok véleménye és meglátása, ez a könyv így, a jelenlegi formájában került bele a kánonba. Amikor Elihu személyét kutatjuk, feltétlenül szerepe felől is kell vizsgálódnunk. Terjengősen, dagályosan adja elő a mondani-valóját Jób ügyével kapcsolatban. Fiatalabb az előtte szólóknál, ezért maradt hátra, udvariassan kivárva az idősebbeket. A tradicionális érvelés helyett frissen, indulattól fűtötten kezdi a beszédét. Az egész 32. fejezet önigazolás és bemutatkozás. Mitől más Elihu, mint a többiek? Nos, ő elsőrenden kritikus a három barátnak, megértőbb Jób bajaival szemben, mai kifejezéssel: nagyobb empátiával közeledik Jóbhoz. Van bátorsága letérni a gondolati automatizmusról, mélyebben érti a szenvedést és a szenvedőt.

A Szentháromság ünnepe utáni 14. vasárnap perikópája Elihu beszédének elejéről való. A viszonylag hosszú bevezetésre azért volt szükség, hogy lehetőleg pontosan értsük a kontextust az egész könyv összefüggésében. További vizsgálataink az egyes versek értelmét kutathatják.

A 4-7. versek Elihu fölszólalásának a kommentárja. Mint egy jegyzőkönyv tényszerű megállapításai hangzanak: "Elihu azonban várt... de amikor látta... akkor haragra gerjedt... megszólalt... ezt mondta..."

Miért most szólal meg Elihu? Mert az előtte szólók korosabbak nála, tehát illetlenség lett volna előbb beszélnie. Figyelemre méltó magatartás! Miért dühös? Haragos Jóbra, a barátokra, mert úgy érzi, nincs igazuk. Ez nem a személyében sértett ember indulata, hanem az igazságért harcoló ember dühe. Feszíti, hogy elmondhassa, értsék meg végre, mennyire tévúton járnak. Nem a kor, az évek száma a döntő, hanem a lélek, a Mindenható Lelke, csak tőle lehet bölcs az ember. A magas életkor nem jelent automatikusan tudást, tapasztalatot, bölcsességet. Az igazság birtoklása nem életkor függvénye.

Azt hiszem, hogy a lelkészi karban aligha volna olyan kollégánk, aki örülne annak, ha rossz teológusnak minősítené valaki. Ellenkezőleg! Meggyőződésünk, hogy jó teológiai munkával, lelkiismeretes készüléssel, többé-kevésbé jól végezzük a szolgálatunkat. Mit jelent ez közelebről? Azt, hogy prédikálunk, bibliaórákat tartunk, látogatunk, a rászorulókkal beszélgetünk. Itt álljunk meg most, és gondoljuk újra át ezt a jóbí textust! Lehet, hogy magunk is unjuk már a sztereotip mondatainkat? Betegnek, vergődő kamasznak, házasságával bajlódónak, gyászolóknak miket szoktunk mondani? Vannak "lemezeink"? Itt érzem a szolgálatunk neuralgikus pontját. Sokszor gyors, kész válaszokkal "fizetjük ki" azokat, akiket talán meg sem értünk, vagy meg sem hallgatunk igazán. Recepteket adunk, jó tanácsokat osztogatunk, helyzeteket magyarázunk. Hogy lesz-e erő megváltozni, újat kezdeni, régi utat elhagyni, belsőleg érlelődni, ez már kevésbé szokott érdekelni bennünket.

A magunk választotta utak, szépnek ígérkező kezdet után de sokszor éreztük, nem megyünk semmire. A tudományok és művészetek annyi életmodellet kínálnak, és több a boldog ember, a tiszta élet, nemesebb lett az emberiség?!

Ha elég érzékenyek vagyunk, talán kihalljuk Elihu szavai-ból a megfellebbezhetetlen igazságot: "... a lélek az a halandó-ban, mi sokossá tesz, a Mindenható lelke."

A vasárnap témája: "A Lélek elevenít meg!"

Ahol csődöt mond emberi erőfeszítés, tudomány, művészet, filozófia, bölcsesség, ott még mindig van járható út. Isten leleményes szeretetét a képtelenül nehéz helyzetekben is tapasztalhatjuk. Ahol csődöt mond a psziché, mert csak emberi lélek, ott még mindig él, működik, hat a pneuma, mert Isten Lélek. Csalfa optimizmus lenne ez? Ha kételkedünk, kérdezzünk bátran. A vasárnap óceyházi evangéliuma szépen példázza: azok is kérhetik Jézust, akik emberi megítélés szerint szinte menthetetlenek. Az életünk számára az egyetlen teljességre vivő út az, amelyet Jézus kínál. Isten Lélek adjon erőt erre az útra lépni, ezen az úton örömmel szolgálni, és egykor célba érni.

Varsányi Ferenc

Szentháromság ünnepe utáni 15. vasárnap

Am 6, 1-7

A Kr. e. 8. sz.-ban működő tákkoabeli pásztor első, írásos dokumentumot maga után hagyó prófétai szolgálatának gyümölcse ránk maradt könyve, s benne textusunk.

Egyszerű foglalkozása nem zárja ki nagy műveltségét, történészek biztosra veszik, hogy járt Egyiptomban, ahol emlékezetes maradt számára a Nílus áradása, a vidék bő terméshozama. De bizonytalanság ismert a proféciajének megfogalmazásából jól megállapítható. Textusunk is több szójátékot tartalmaz, amely a mondani-való elmélyítését szolgálja.

A Kr. e. 8. sz.-ban az asszír birodalom ereje megingott, a felbomlás jelei mutatkoztak. Damaszkusz a szomszédos Hamát-tal vívta elkeseredett harcát a hataloméért. Ebben a sajátos helyzetben Izráel számára lehetőség mutatkozott arra, hogy tekintélyét növelje és jelentős hatalomra törekedjék.

Amósz Samária prófétája. A Sion szó nyilvánvalóan későbbi betoldás, amely arra utal, hogy próféciaját működése utáni korokban is időszerűnek és egész Izráelre vonatkozóan igaznak tartották.

A II. Jeroboám uralma alatt élő zsidóság, elsősorban annak vezetői helyzetüket örökké tartónak vélték, kényelmes pozícióik megtartását biztosnak gondolták. Amósz kérlelhetetlen következetességgel szól arról, hogy ez a hamis biztonságérzet megbosszulja magát. Nem becsülhetik többre magukat, mint más népeket, még ha a kiválasztottságot hordozzák is, mert ez nem az ő érdemük, hanem Isten szabad döntésén alapul.

Eljön a "veszedelem napja", ha az erőszak válik a kormányzás módszerévé. Az édes élet, a mába való belefeledkezés kísérete a holnap felelős tervezése elől való menekülés. Csak önmagunk igényeinek a kielégítése, s a közösség életének mindennapi gondjairól való megfeledkezés a vezetők kísérete, és végzetes következményekkel jár. Amósz nem hagy kétséget afelől, hogy népe romlásba, fogságba kerül, s a száműzetésbe elhurcoltak élén éppen a felelős vezetőket hajtják majd. "Akik előljártak, most is elől fognak menni, csakhogy elmegy a kedvük a mulatozástól." (Muntag) A szöveg fordítása két helyen problémás. Itt jól eligazít Muntag A. könyve, amely ezen felül részletes kortörténeti és exegetikai segítséget ad.

Meditáció

Nyilvánvaló, hogy ez a sajátos - a nép vezetőit fenyegető - amósi prófécia nem minden további nélkül vonatkoztatható a mára. Rövidzárlatos és illegitim alkalmazásától feltétlen óvakodjunk. Sem világi, sem egyházi vezetőinkre nem lehet általánosítani a közel 3000 éves ígéket. Feladatunk, hogy rövid kortörténeti összefüggésbe ágyazzuk textusunkat, majd pedig fel kell tennünk a kérdést: kinek szólnak e kemény ígék? Nyilván nekünk, akik szóljuk és halljuk azokat.

Mindnyájan vezetők vagyunk. Isten gyermekeket s unokákat bíz ránk a családban - milyen életet élünk eléjük? Tőlünk tanulják a felelős felnőtt életet. Isten beosztottakat bíz ránk munkahelyen, feladattal tartalmat ad életünknek. Hogyan bánunk velük? A pozíció magaslatáról őket bántóan "lekezelve", vagy a segítő szándék belső indítékával és a partneri kapcsolat egyenjogúságának lelkeségével? Isten közösséget, gyülekezetet bíz ránk, lelkészekre és presbiterekre. Hogyan törődünk velük? A magunk érdekei, s kényelmes élete a döntő, vagy a gyülekezet hite és üdvössége a célkitűzés szolgálatunkban?

A vasárnap evangéliuma: Mt 6, 24-34. - Témája: senki sem szolgálhat két úrnak. Igénket ez abba az összefüggésbe helyezi, amely nyilvánvalóvá teszi: felelősség és beosztás Istentől kapott ajándék. Neki tartozunk számadással. Ezért lehetetlen a

magunk kényelmének és szórakozásának az előtérbe helyezése a közösségért hordozott felelősséggel szemben.

Vázlat

Amósz korának közösségi vezetőit figyelmezteti. Elbizakodottságukban megfélemedtek arról, kitől kapták a hatalmat. Önmagukat és népüket a legkülönb nemzetként értelmezték. Nem törődtek sem a "veszedelem napjával": az Úr számonkérő ítéletével, sem "József romlásával": a nép nyomorúságával és szegénységével.

Az édes élet mámora, a kényelem az elefántcsont-ágyakon elhomályosította a vezetők szemét. Önmaguk érdeke vált a legfontosabbá, kicsapongó életvitelük másokat szegénységbe döntött. Sem indulataikat nem tudták fékezni, sem kulturális igényük nem volt.

Magatartásuknak kettős következménye van: fogságba esnek, amikor az ellenség rajuk tör és rabigába ejti őket. Ama nap pedig a veszedelem napjaként közeledik hozzájuk.

Mit üzen nekünk Isten a régi ígéken keresztül?

1./ Mindnyájan vezetők vagyunk. Istentől kaptuk megbízatásunkat gyermeknevelésre a családban, beosztottakkal való törődésre hivatásunkban. Istentől kaptuk a gyülekezetet híveinkkel, s presbitereinkkel. Istentől kaptuk hazánkat, városunkat, ahol élünk és alkotunk. A fiatal nemzedék tőlünk tanulja az életet. Mi sokszor elmarasztaljuk őket. Olyanokká lesznek, amilyenekké a felnőttek társadalma formálja őket. Bizony mindnyájan vezetők vagyunk az élet különböző területén és megbízatásunk szereteágazó viszonylataiban.

2./ A vezetőnek fokozott a felelőssége. - Mindenki reá figyel. Bizalmat szavaztak neki, de nem szabad vele visszaélni. Nem önmagára kell tekintenie, hanem a rábízottakra. Erkölcsi kicsapongása éppúgy aláássa megbízatását, mint anyagi részrehajlása. A kulturális igénytelenség éppúgy megtermi gyümölcsét, mint a gátlástalan tivornyzás. Aki megbízatását Istentől kapott ajándékként értelmezi, az nem szolgálhat másnak, mint Urának, megbízójának.

3./ A vezető magatartásának vannak földi követelményei.

Az erőszak uralma közelebb hozza a veszedelem napját. Szülők, akik csak kemény szóval illették gyermekeiket, hamar elfordulnak tőlük életük folytatói. Szülők, akik maguk is a felelőtlen élet végzetes példáját élték gyermekeik elé, hamar viszontlátják bűneiket a fiatal nemzedék életében.

Munkahelyi vezetők, akik csak a maguk akaratát fogadták el a közösség érdekében állónak, hamar búcsút inthetnek társaik bizalmának és az óhajtott népszerűségnek.

Az igazság felemeli a nemzetet - erkölcsi értelemben is - a bűn gyalázatára van a népnek.

4./ A vezető magatartásának vannak messzematató
következményei is.

Mindnyájan Isten színe előtt élünk, s mindnyájan Isten színe elé állunk. A veszedelem napja akkor lesz az Úr kedves napjává, ha felelősen számolunk tetteink következményével, s ha arra a Krisztusra tekintünk, aki ugyan jajt mondott a gazdagokra, és jajt kiáltott a jóllakottakra, valamint jajveszékelve szólt a fellengzős nevetőkre, de akiért kegyelmet nyerhetünk, s távlatot kap az életünk.

Kinek szolgálunk? Önmagunknak, saját érdekeink védelmében, a magunk jóléte és kényelme biztosításáért, vagy Istennek, akitől a megbízatást nyertük. Jézus így biztat: aki nekem szolgál, megbecsüli azt az Atya.

Szebik Imre

Aratási hálaadó ünnep

Mt 6, 11

Az alapige Dienes Valéria elmékedéseiben (részletek).

A Miatyánk az örökkévalóság imája. Minden benne van, amit Isten mondani akar az emberi ajakkal. Benne a Mindenséget nevezem meg, amikor Isten nevének megszenteléséről, országa eljövételéről, akarata teljesedéséről imádkozom.

A negyedik kérés az örökkévalóságból a jelenvalóságba vezet. Az égi környezetből a földi környezetbe, az anyagi valóságok egyszerű feltételei közé. A lélek hatalmas, örök igényei közül a "mindennap" a "ma" kereteibe, a "mindennapi kenyérhez".

Testünk van. Ennek a testi létnek feltételei vannak. A testet el kell látni. És ezt az ellátást is az Atyától kell kérni. Jézus tanít rá, hogy ezt a kenyeret "mindennapra" az Atyától kérjük.

Mi ez a kenyér, amelyet minden napra külön kell kérnünk? Valójában minden, ami földi létünk fenntartásához a testünknek kell. Amit "kenyérkeresettel" kell megszereznünk, s amit ebben a megszerzésben is az Atya jósága ad nekünk. Ő illeszti össze a feltételeket, a körülményeket. Ő adja a hozzávalót, testi-lelki erőt, képességet, fejlődést, életkedvet. Ez mind annak a kenyérnek a része, amelyről itt beszélünk az Atyának. Ez a kenyér kiterjed életünk minden szükségére, mert a Miatyánkban egy szó sincs többé a földi lét feltételeiről, de ebben az egyetlen anyagi kérdésben egybe van foglalva minden, amit erre a létre az Atyától mindennap el kell kérnünk. Ez a "mindennapi", ha munkánk eredménye is, de végeredményben mégis az Atya ajándéka, mint ahogy maga az élet is az, minden feltételével együtt. Ha megkapom, amit kérek, köszönet jár érte, a gyermek köszönete az Atyának, amelyet minden falat kenyérnél meg kell érezni.

A kenyeret mindig és mindennap mára adja meg nekem Isten jósága. Ez a jelen megszentelése. Amire szükségem van, azt a "mindennapi"-t csak éppen mára kapom, mert "holnapra" majd újra kérem.

A kérés közben tudom, hogy nem vagyok Vele egyedül. Mert nem a mindennapi kenyéremet kérem, hanem a kenyérünket. Mindnyájunk kenyérét. Mert sokan vagyunk, és közülünk sokan éheznek. És talán azért éheznek sokan, mert akik nem éheznek, nem kérnek elég bizalommal, elég sürgetőleg (mint az evangéliumi kenyérért kopogtató), mert nem gondolnak eléggé a többszámra.

Ő, ennél a kérésnél gondoljunk reszketve az éhezőkre. És mondjuk úgy ezt a fohászt, hogy az a "Ma" kérjen minden messze téreken át mindazoknak, akik nem kérnek, és akik talán nem is tudják, hogy van, akitől kérni lehet, és hogy van, aki megtanította, hogyan lehet kérni. Bennünk lángoljon fel ez a kérés, kis planétánkon áradjon el a teljesedés, hiszen törvény ez, hogy aki kér, annak adatik, és aki zörget, annak nyitnak...

Ölelje át ez a "Ma" kérése egészen szorosan, hogy senki se maradjon ki belőle, és egészen tágan, hogy planetárisá válják a Miatyánk mindennapi kenyere, és mint áramütés fusson végig rajtunk ennél a kenyér szónál, hogy nemcsak kis személyes jelenünknek, hanem a Mindenségben úszó Terrának ember-jelene számára kérünk. (Dr. Dienes Valéria: Hajnalvárás, 140-143.lp.)

Meditáció

Emberé a munka - Istené az áldás. Ennek a vallomásnak első felében az ember végignéz önmagán. Munkától kérges tenyerén, munkában megfáradt tagjain. A tükörből visszanéz rá gondbarázdált arca, koránkeléstől álmos szeme. Benne van a tegnapi fáradtsága, a holnapi nap erőt meghaladó feladatai. De benne az az öröm is, amit az elvégzett munka jelent. Mindnyájan tudjuk, mit jelent a jól ismert tény: emberé a munka.

Ez a közmondás odaállít Isten elé is. Ebben a vallomásban felfelé is néz az ember. Istenre, akinek kezéből van az eredmény, munkánkra az áldás. Akinek teremtési rendje az emberi munka, és akinek a gondviselése munkánk eredménye. Ez a közmondás alázatos megvallása annak: ha megszakadunk is a munkában, semmire sem megyünk magunkban.

Az ember mégis sokszor fordítva érzi. Emberé a munka, de az eredmény, a siker is. Mai, vagy talán örök emberi gondolkodás: bennem van a biztosíték, ha jutok valamire. Nincs bizonytalansági tényező, ami az Istenhez utal. Megvagyunk Isten áldása nélkül is. Így érzik sokan: emberé a munka, emberé az áldás.

Pedig Isten áldása nélkül nem megyünk semmire. Az áldás: Istentől eredő segítség, kegyelem (Ért.Kéziszótár). És erre a segítségre szükségünk volt az elmúlt évben is, munkánkat megáldó kegyelmére ezután is. Mert mire jutnánk nélküle?

Egy magyar népi Krisztus-legenda szerint Krisztus Urunk és Szent Péter a Földön jártak. Útjuk délidőben szántóföldek között vezetett. A földeken szorgalmasan dolgozó emberek. Egy helyen kapáltak. A nagyjá már megvolt, egy kis darab, néhány sor volt hátra. Na, mire végzik? - köszönt oda Krisztus Urunk. Ha akarja Isten, ha nem, ez már mindjárt meglesz! - hangzott a válasz. Nem szóltak rá semmit, mentek tovább. Egy másik helyen nagy darab kapálatlan volt még előttük. Ott is rájuk köszöntek: na, mire végzik? Talán-talán befejezzük estig, ha Isten megsegít - szólt a válasz. Erre sem szóltak semmit, mentek tovább. Este-felé arra jöttek vissza. Ez utóbbi helyen már nem voltak ott. Csak a frissen kapált sorok, a tiszta föld mutatta a jól végzett munkát. De ott, ahol az volt a válasz: ha akarja Isten, ha nem, ez már mindjárt meglesz, ott még kapáltak. Nekikeseredve vágták, vágták a gatz, és mintha még több lett volna hátra, mint délben.

Legenda, tehát nem igaz történet ez. Mégis arról az ősi igazságról beszél: Istené az áldás. És soha nem emberé. Egy alkalommal elhangzott ez a legenda egy istentiszteleten. Utána egy idős igehallgató vallotta meg: ez így igaz! Én sem felejtem el soha, ami velünk történt. Fiatal legényke voltam, apámmal lóherét vágtunk, nem messze a falutól. Alig pár kaszavágás volt még hátra. Apám is hasonlót mondott: ha akarja Isten, ha nem, mindjárt befejezzük. A következő pillanatban harangszót hozott a szél. Kongattak, tűz volt a faluban. Mi letettük a kaszát, rohantunk oltani. És az a kis darab bizony kaszálatlan maradt.

Az Istentől eredő segítség nélkül nem megyünk semmire. Ezért imádkozunk a mi mindennapi kenyerünkért. Hogy a mindennapi ő adja meg nekünk. Ha akarja, ha nem, előteremtjük magunknak? Jaj nekünk, ha nem akarja! Ha nem adja. Mert mit tehet akkor az ember?

Igaz, mi dolgozunk meg érte. Büszkék is vagyunk mindarra, amit két kezünk munkájában keresünk meg. De az áldás Istené.

Hálaadó istentisztelet van. Eszünkbe jut a tavaszi ásás, veteményezés. A reménység, amelyik mindig kíséri a magvetést. Nem feledhető a nyári munkák fáradozása. S előttünk a többi munka, hiszen évről-évre gond, hogy minden fedél alá kerüljön. Eltölt ilyenkor a megelégedés jogos érzése is. Jól dolgoztunk és sokat. Megtettünk mindent a sikerért. Tudjuk, erre a Biblia is biztat, amikor tanulni a hangyához küldi a lusta embert (Péld 6,6-11). Mi nem voltunk azok, és átélhetjük a jól végzett munka örömét?

Eljük át a hálát is Isten felé. Legyen bennünk köszönet a föld terméséért, az aratásért, a kenyérért. Köszönjük meg a fák gyümölcsét, a szőlőfürtöket. A megtelt pincét és góréit. Az erőt és egészséget, amit a munkához adott. Mindez benne van abban, amit így fejezünk ki, hogy gondot visel. S ezt nemcsak kérni kell, amikor a mindennapi kenyérért magától értőden imádkozunk.

De ne felejtsük: mindnyájunk kenyéréért imádkozunk! A többszámban benne van az egész világ, az imádságból következik a többi embertestvérünk kenyéréért való felelősség is.

Az LVSz-nagygyűlés szívszorító élménye volt hallgatni egy brazil küldött hozzászólását. Éhínségről, nélkülözésről, nyomorról szólt. Egy pedagógus élményét idézte, aki nyomornegyedek sokszor éhező gyerekei között tanít. Két testvértől, akik sokszor jöttek éhesen az iskolába, kérdezte egyszer: mit ettetek tegnap? Süteményt - hangzott a válasz. Süteményt, amikor legtöbbször kenyér sincs?! A kislányok azonban elmagyarázták: édesanyánk újságpapírt áztat vízbe, és amikor jól megpuhul, gombócot csinál belőle. És ez azért jó, mert utána sokáig nem vagyunk éhesek...

És még mi panaszkodunk? Hányszor adtál már gyermekednek újságpapírból ételt?! Kenyeret adsz. És eleget! Arra is jut, hogy nap mint nap eldobjanak belőle. És mi azt dobáljuk el a szemétkébe, ami másoknak az életet jelentené. Ha a mi kenyereinkért imádkozunk, mindnyájunk kenyeréért imádkozunk. És ha ezért mélyen, hittel imádkozunk, a felelősség is megszületik bennünk mások, mindnyájunk kenyeréért.

Zászkalicsky Péter